

ВІСНИК

VISNYK the **HERALD**

суспільно-політичний місячник

РІК XXXVIII, Ч. 4
YEAR XXXVIII, № 4

КВІТЕНЬ — 1985
APRIL — 1985

ЦІНА .90 ЦЕНТІВ
PRICE \$.90

ВІСНИК

ОРГАН ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

З М І С Т

Великдень — Перемога Життя	1
УЛЯНА КРАВЧЕНКО — День Воскресіння (Вірш)	1
Із Звернення Проводу СУН	2
ЛЕОНІД ПОЛТАВА — Великдень України (Вірш)	2
ВАСИЛЬ ЛІТВИН — Присмерк комунізму	3
БОГДАН БОРА — Воскрес (Вірш)	5
АНТІН КУЩИНСЬКИЙ — Свято українського моря	6
БОГДАН ЛІВЧАК — Тарас Шевченко і московські фальшивники..	7
ВОЛОДИМИР КУЛЬЧИЦЬКИЙ ГУТ — Зміна генерацій чи?	13
АЛЛА КОССОВСЬКА — Жорстока вістка	15
ВОЛОДИМИР МАЗУР — Слово на відкритті Крайової Ради УККА	16
ГРИГОРІЙ ЦЕБРИЙ — Останні дні пекельної Берези Картузької	18
ВІКТОРІЯ КОРОЛИШИН — „Демократичний рух” і його творці.	22
Треба називати авторів	24
Д-Р МИКОЛА ЧИРОВСЬКИЙ — „Шіна душі” (Рецензія)	24
КЛАВДІЯ ФОЛЬЦ — „Культурна жінка” (Замість фейлетону)	

НЕСКОРЕНУ УКРАЇНСЬКУ НАЦІЮ,
ІЕРАРХІВ УКРАЇНСЬКИХ ЦЕРКОВ ЗА КОР-
ДОНОМ І В ПІДПІЛЛІ В УКРАЇНІ, ПРОВО-
ДИ УКРАЇНСЬКИХ ПАТРІОТИЧНИХ ОРГА-
НІЗАЦІЙ, ЧЛЕНСТВО ООЧСУ і ОЖ ОЧСУ,
ЧИТАЧІВ „ВІСНИКА”

**СЕРДЕЧНО ВІТАЄМО
З ДНЕМ ВОСКРЕСІННЯ ХРИСТОВОГО!**

**ХРИСТОС ВОСКРЕС! —
ВОСКРЕСНЕ РІДНИЙ КРАЙ!**

**Головна Управа ООЧСУ,
Редакція і Адміністрація
„Вісника”**

СВОБОДА НАРОДАМ! — СВОБОДА ЛЮДИНІ!

ВІСНИК

ВЕЛИКДЕНЬ — ПЕРЕМОГА ЖИТТЯ

На Великдень увесь християнський світ святкує перемогу життя над смертю.

Це велика перемога Божого Сина, який після терпінь і розп'яття Воскрес на третій день, як то й віщували пророки. А одночасно — це і пригадка людству, що єсі терпіння і труди не даремні, що створена по образу Божому Людина також є безсмертною і що її життєві діла лишається на землі, а відповідати за них доведеться кожному перед Богом.

Христос-Спаситель не лише переміг смерть: Його Воскресіння було також перемогою над пристивниками християнського вчення, над ворогами Єсха живого, перемогою духа над матерією, ідеалізму над матеріалізмом.

Христос Воскрес „і тим, що в грёбах — життя дарував”.

Україна нині переходить через свою Голготу, через своє національне розп'яття. Московський ірод далі знущається над нашим народом, але єсе більше і більше в Україні виростає Нескорених, — все ближче і ближче той день, коли в Україні підійметься народ, зірве кайдани окупації і відновиться Українська Самостійна Соборна Держава.

Маловіри нехай у ці свяtkові дні пригадають, які муки витерпів Спаситель, заки у тріумфі і славі Воскрес.

Трудімся ж у лавах Організації Українського Визвольного Фронту, у наших ООЧСУ і ОЖ ОЧСУ для пришвидчення дня Воскресіння України!

Нехай Великоднє свято надхне нас до нової праці і нових зусиль в ім'я перемоги Правди над неправдою, Добра над злом, Нації — над окупантами.

ХРИСТОС ВОСКРЕС! — ВОСКРЕСНЕ І РІДНИЙ КРАЙ!

Уляна Кравченко

ДЕНЬ ВОСКРЕСІННЯ

До найсвятінших рук,
Ісусе Хресте,
Принос складаєм чистий
Із наших мук.

Поглянь, —
Україна ген по Кубань
Уся в хрестах, —
В хрестах...
При брязкові заліз, кайдан...
Ми молимо Тебе,
Ми плачмо без сліз:
Щоб Правда нам воскресла,
Щоб волю нам принесла!

Ти перебув хресну дорогу,
Над смертю відніс Ти перемогу.
Мерців з могил збудив,
Тому нас вірою в життя скріпив.
— Хоч шлях в хрестах.
Прокинуться мерці із домовини,
Прокинеться і Мати Страдниця
Із піснею побіди на устах!

Щезають з овиду злі хмари,
Світає ранок золотий,
Оділи небесна блакитні шати,
Розлилися весняні аромати,
Сипливає повінь світляних іскор,
Життя підносить свій прапор:
День воскресіння України!

Крізь зойк заліз,
Крізь звіря рик,
Крізь дим руїни —
Україну
Новий узріє чоловік! ..

Євген Маланюк

Леонід Полтава

ВЕЛИКДЕНЬ УКРАЇНИ

Земля проростає. Дарма, що копита
її перекраяли замість плугів, —
Вона вже підносить налаочі квіти
На світлих долонях лугів.

І чується радість в підземних джерелах,
Іщається зростає — у кожнім стеблі,
І дух Воскресіння шугає по селах,
По кузнях і штолнях моєї землі.

Хай дзвони мовчать. Хай ще руки ворожі
Із дзвонів гармати кують для Москви, —
Та хто зупинити гарматами зможе
Просте проростання трави?

Про волю співають іневільникам птиці
Про волю гудуть над полями дроти,
І замість червоних зірок — на каплицях
Спалахують ніччу пророчі хрести!

Я чую красу весняного походу
І бачу у кожнім, найнижчім стеблі —
Великдень моого дорогого народу,
Великдень моєї землі!

Встане правда, встане воля
І Тобі Одному
Помоляться всі язики
Во віки і віки, ...
А покищо — течуть ріки, ...
Криваві ріки...

Тарас Шевченко

“VISNYK” — “THE HERALD” (ISSN 0042-7004) is published Monthly, except July and August, when bi-monthly for \$10 per year by the Organization for Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc., 136 Second Avenue, New York, N.Y. 10003. Second-class postage paid at New York, N.Y.
POSTMASTER: Send address changes to THE VISNYK — THE HERALD, P. O. Box 304, Cooper Station, New York, N.Y. 10276.

ІЗ ЗВЕРНЕННЯ ПРОВОДУ ОУН

У 35-ТУ РІЧНИЦЮ ГЕРОЇЧНОЇ СМЕРТИ
ГЕН. Р. ШУХЕВИЧА — Т. ЧУПРИНКИ

Тридцять п'ять років тому, 5 березня 1950 р., у Білогорці біля Львова в бою з московськими окупантами військами МВД поляг на полі слави генерал Роман Шухевич — Головний Командир Української Повстанської Армії (Тарас Чупринка), Голова Проводу ОУН на Українських Землях (Тур), Голова Генерального Секретаріату Української Головної Визвольної Ради (Лозинський), член Українського Державного Правління.

Постать сл. пам. Романа Шухевича — одна з найвизначніших у всій історії націоналістичного революційно-визвольного руху, а в переломових етапах нашої доби — її дороговказ.

Він націоналіст із глибин власного переконання, був із крові й кості борцем визвольної справи. Його бачимо завжди в перших лавах там, де боротьба горіла полуум'ям. З природнього обдарування й покликання — він провідник.

В осередку уваги ген. Романа Шухевича була влада української нації на її землі.

Він плекав культ влади нації, культ збройної сили, власної армії та вщеплював їого своїм воїнам і організаційним кадрам.

Він — уособлення найвищого героїзму нації як такий ще за життя був нагороджений найвищими відзначеннями, що їх мала Воююча Україна — Золотим Хрестом Заслуги та Золотим Хрестом Бойової Заслуги I-ої класи.

Ген. Роман Шухевич згинув як Святослав Хоробрий разом із своїми воїнами на Рідній Землі в її обороні. Тому в душі й пам'яті народа — він назавжди увінчаний авреолею безсмертного Лицаря — Героя України.

Земле рідна!...
Хто тебе любов'ю обікраде,
Хто твої турботи обмине, —
Хай того земне тяжіння зрадить
І з прокляттям безвість проковтне!

Василь Симоненко

Василь Литвин

ПРИСМЕРК КОМУНІЗМУ

Карл Маркс писав у 1847 в „Комуністичному Маніфесті”: „Примара комунізму бродить по Європі”. Напевно ніхто з тодішніх людей не брав цього грізного пророцтва предтечі комунізму серйозно. А й сьогодні в західнім світі є багато оптимістів, які не вірять у можливість такої загрози в Німеччині, Франції, Бельгії чи в іншій демократичній країні. Мозляв, це могло трапитися в Росії, країні відсталій, де люди ніколи не знали громадянських свобод. Тому перехід з одної форми рабства в другу відбувся без глибших потрясень, люди попросту погодилися, бо яка різниця, чи буде цар-деспот, чи деспотична комуністична партія? Інша річ на Заході, де люди від віків живуть у свободі, яку вони здобули у важкій боротьбі, і на комуністичну тиранію ніколи не погодяться. Зрештою, Америка не допустить до того, щоб комунізм запанував у західнім світі. Так міркують західні оптимісти.

Інші, знову, симпатики комунізму, кажуть, що комунізм в ССР був побудований на фальшивих засадах, що ми, на Заході, потрапимо зробити це куди краще, що можлива є інша дорога, що ідея марксизму була в Росії перекручена і т.д. Так постав т.зв. еврокомунізм, трабанти якого обіцяють, що як вони прийдуть до влади, то в них не буде терору, вони пошанують громадянські свободи, збережуть високу життєву стопу і демократичну систему. Іншими словами, запанує комунізм „з людським обличчям”, який принесе рівність, свободу і щасливе життя. Чи ж не варто боротися за такий лад? Ми ж знаємо, що варті комуністичні обіцянки. Московські большевики обіцяли також рівність, свободу, селянам землю, робітникам фабрики, а що дали? Колгоспи і рабство, нечуване в світі.

Одні і другі мрійники не мають рації.

За 138 років від проголошення Маніфесту примара комунізму бродить вже не тільки по Європі, але й в Азії, Африці, Америці і нема, здається, закутини в світі, яка була би асекурована проти тієї примари. Небезпекою для Заходу є не так мілітарна сила ССР, як підрив-

ча діяльність Москви знутрі західних суспільств. Вона непомітно інфільтрує свою комуністичною отрутою західні університети, студентські клуби, молодечі організації, школи, робітничі профспілки, за допомогою відповідної літератури, преси, радіо, телевізії, кіна і вишуканих агентів. Голосні в 1950-тих роках шпигуни — Дональд Меклін, Гай Бирджес, Антоні Блянт, Кім Фільбі — всі вони випускники університету в Оксфорді, де затрусило їх комуністичною гангреною.

Не абияку ролю відіграють теж культурні місії, балети, хори і різні мистці в насаджуванні большевицької доктрини. Мистецькі імпрези на високому рівні мають викликати в західного глядача захоплення московською культурою, мозляв, країна, в якій плекаються такі високі мистецькі вартощі, не може бути поганою, бо краса і мистецтво є несумісні з терором і варварством. Може там дещо не так, якби повинно бути, але, мій Боже, де є в світі країна, в якій було би все в порядку? Це є промивання мозків західних буржуа. Капля жолобить камінь не силою, а частим паданням.

Проти совєтської армії Заход має свої армії, проти танків — літаків Заход має свою зброю, але цій психологічній армії червоних професорів, журналістів, мистців, пропагандистів Заход не має що протиставити: він не має ідеологічної зброї, яка протиставилась би большевицькій пропаганді, отже стоять безборонний.

Візьмім торговельні контакти, на яких так дуже залежить Москві, якими вона латає свою діряву пролетарську торбу. Свого часу Англія достачила большевикам мотори Ролс Ройс до літаків МІГ, з яких потім убивали в Кореї її вояків. Існує вправді в Америці закон, який забороняє доставу стратегічних матеріалів до комуністичних країн, але, як то кажуть жиди, параграф є округлий, його завжди можна обійти, і то спрітно роблять американські та інші бізнесмени. Жадоба гроша і великих зисків не визнає жодних моральних принципів, ані навіть безпеки власної країни.

Американський журналіст К. Віганд писав

ще в 1944 р., перед Ялтинською конференцією: „Наступна, Третя світова війна вже розпочалася, хоч попередня ще не скінчилася. Ця Третя війна — це війна між Сходом і Заходом, що її Москва вже започаткувала. І яка іронія — ЗСА та Англія самі торують дорогу Москві! Кінець теперішньої стрілянини та бомбардувань не буде кінцем війни. Крізь пороховий дим теперішньої війни вже видко заграви Третью світової війни, що розгориться за яких пару десятків років. Спочатку вона буде переважно ідеологічна та господарча”. Які пророчі слова!

Невігласи думають, що йде боротьба американських капіталістичних ідей з московськими соціялістичними. А насправді є навпаки — іде боротьба американських соціялістичних ідей з московськими шовіністично-націоналістичними. Ген Мек Артур сказав у 1952 р.: „Наші політичні прозідники ведуть Америку просто до комунізму, і то так послідовно, ніби політикою ЗСА керують самі кремлівські диктатори”.

І тому масон Труман велів відкликати великого генерала Мек Артура, коли той хотів бомбардувати мости на ріці Ялі, якими йшли китайські відділи на підмогу червоній Північній Кореї. Москва має скрізь свої колони, що рер кругуються із зрадників своїх батьківщин, які торують дорогу московським розкладовим ідеям.

Польський лавреат Нобеля, Чеслав Мілош, пише: „Зло може бути не знати як сильне, може часово вигравати, але світ є так улаштований, що зло мусить вкінці програти”.

Комунізм опинився в сліпім куті, як віз, що застриг у болоті і не може рушитися ні вперед ні назад. Вперед вже нема куди йти, бо він опинився нац пропастю, а назад не може податись, бо там йому кінець. Тому тупцює на місці, повторює ті самі заяжені лозунги, з яких сміється народ, і в які не вірять самі комуністичні „пророки” і тільки терором тримаються ще при владі. Але сказав раз Меттерніх Наполеонові: „З багнетами можна все робити, тільки не можна на них сидіти”.

Економічна криза щороку поглибується, вже четвертий рік Москва змушеня купувати збіжжя на капіталістичному Заході. Як обчислюють американські експерти, в 1985 р. Москва мусить закупити 50 млн. тонн збіжжя. Крем-

лівські плянозики заплянують, що в данім році маєсть зібрати, скажім, 240 млн. тонн збіжжя, а зібрали усього 160-180 млн. тонн. Земля, природа, клімат мають свої закони, які не підчиняються кремлівським плянам. Земля хоче, щоби її любити, а колективізація убила у людей любов до землі, бо ісвільничі праця с прокляттям для людини, і земля почала мститися. Алькоголізм, корупція, розкрадання державного майна підточують советську економіку, як шашелі дсрэво. Польські злодії говорили: „Не бендзеш крадл, ис бендзеш ядл”. Та цинічна філософія мас якнайкраще застосування в країні „зрілого соціалізму”. Аборти осягають в СССР рекордів, советські жінки не можуть мати дітей, бо жінка мусить працювати разом з чоловіком, щоби сяк-так полатати домашній бюджет.

Російський дисидент А. Зінов'єв писав свого часу про кремлівську діялектику відносно „гомо советікус”: „Ніхто не вимагає від тебе, щоби ту владу любив чи довіряв їй. Вистачить, щоби боявся її, був покірним, зиконував плян і підносив руку на сходинах”. Що партія скаже, в те треба свято вірити. Якщо партія скаже, що $2 \times 2 = 5$, то так мусить бути, як твердив Орвел. То є вимога партії від советського громадянина.

На маргінесі „гомо советікус” варто звернути увагу на поворот деяких советських людей з „гнілого” Заходу до советського раю. Маємо на думці дочку Сталіна, Светлану Алелюсеву, яка опублікувала з Америці „Листи Сталіна”, на яких заробила добрих кілька млн. дол., і по 17 роках побуту на Заході вибрала „свободу” і повернулась на родінну свого батька. Другим поворотцем був Олст Бітов, який зник в таємничий спосіб з Венеції в 1983 р. і виринув у Лондоні, звідки по однорічнім побуті повернувся до СССР. Він спублікував 3 статті в „Літературній Газеті”, в яких наплів усякої чепухи, як то украда його англійська розвідка, як катували його, і як нарешті вдалося йому вирватись і повернутися на щасливу родінну... Третіми поворотцями були два колишні вояки, які перейшли в Афганістані до повстанців і при допомозі Червоного Хреста дісталися до Англії. В листопаді минулого року повернулися також до СССР, де напевно засуджено їх за дезерцію

на довголітні карі в концтаборах.

На пресовій конференції Л. Плющ на питання, які мотиви спонукають тих людей повернутися до ССР, сказав, що совєтські люди (читай москалі) не відержують свободи на Заході. В тім випадку можемо вповні погодитися з опінією Л. Плюща. Ненависть до Заходу — то атавістична недуга, закорінена в душі кожного москаля, підсичувана московськими письменниками. Великим ненависником Європи був Ф. Достоєвський, який твердив: Європа — Антихрист, Росія — Христос, тому всі народи повинні стати москалями. Того психопата добре схарактеризував російський критик Набоков: „Федір Достоєвський, перереклямований, сантиментальний повістяр не є великим письменником, а радше пересічним, з проблисками гумору”. Він твердить, що сучасна російська література — то мезальянс поета з поліцаем. Дуже влучна характеристика! Соцреалізм — то класичний приклад дегенерації літератури і мистецтва, де рішаючим чинником не є талант поет чи мистця, а опінія тупоумного геуеушника і не набагато ліпшого партійця. Як цинично підкresлили большевики: література є інструментом державного апарату; таким інструментом є теж російська церква і все інше. В такій атмосфері все гарне і шляхетне душиться і завмирає.

Комунізм переживає глибоку кризу, він скрахував на всіх відтинках життя — на відтинку ідеологічнім, економічнім, політичнім, національнім. В нього не вірять вже навіть самі партійні ідеологи, але для них виходу нема, вони терором вдержують ще ту варварську імперію. Усі свої невдачі скидають на буржуазних націоналістів і агентів американської розвідки.

Комунізм пережив себе, він смертельно хворий; при його смертельнім ложі чекають уже з операційним ножем національні революції, які завдадуть йому смертельний удар, а життя викине його на смітник історії, як згубну гангрену для життя одиниць і народів. Над червоною імперією історія виписала вже свій вирок — Мане, Текел, Фарес!

ПІДТРИМУЙМО УККА — ЄДИНУ ГРОМАДСЬКУ ЦЕНТРАЛЬНУ РЕПРЕЗЕНТАЦІЮ НА ВІЛЬНІЙ ЗЕМЛІ ВАШНГТОНА!

Богдан Бора

B O C K R E C

Вище, жайворонку, вище!
Піднімайся в синяву небес
і співай пісні надій:

Аве! Радуйся, Marie!
День Весни воскрес!

Вище! до небес! Хай співи
Заплетуться в голубі вітри,
Хай Славута молодіс...

Аве! Радуйся, Marie!
Сльози обітри!

Вище! До небес! Хай пісня
Золотим дощем іде в жита,
Хай зерном наллються мрії...

Аве! Радуйся, Marie!
Чиста і свята!

Вище, жайворонку, вище!
В соняшницу, безхмару височінь,
Понад банями Софії:

Аве! Радуйся, Marie.
По Зимі терпінь!

Вище, вище! Хай почус
Світ широкий радісних пісень!
Хай несуть їх вітрові...

Аве! Радуйся, Marie,
У Воскресний День!

ВАЖЛИВА СТАТТЯ РОМАНА РАХМАННОГО

У Лондоні, в Англії, видавнича Спілка надрукувала в кінці 1984 року окремою брошурую на 28 сторінок, великого формату, статтю знаного журналіста і радіожурналіста ред. Романа Рахманного „Д. Донцов і М. Хвильовий, 1923-1933”. Це — відбитка із журналу-місячника „Визвольний Шлях”, яку варто кожному прочитати (коштус лише 2 дол.).

Д-р Д. Донцов викриває Миколу Хвильового — Фітільєва, як загублену людину, яка запуталася в тенетах комунізму та виявилася цілковито слабою: навіть напередодні самогубства він не наважився написати бодай кількох слів обвинувачення Москві, що і стверджується в брошуруті.

Антін Купчинський

СВЯТО УКРАЇНСЬКОГО МОРЯ

ПРО ДЕНЬ ПІДНЕСЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ПРАПОРА НА ЧОРНОМУ МОРІ

З першоджерельних статей лейтенанта С. Шрамченка, які нам пощастило знайти в архівному відділі манускриптів Українського Національного музею в Чікаго, звертають особливу увагу кілька історичних фактів.

Закон Української Центральної Ради про Українську Чорноморську флоту було видано ще 14 січня 1918 року, коли Морським Міністром був старший лейтенант флоти М. Білинський. Але відповідний наказ про те по Морському відомству було видано аж через два місяці, 13 березня 1918 р. Виконний же наказ про піднесення українського прапору на Чорноморській флоті було видано й виконано аж **29-го квітня 1918 року**. Пояснення такої затримки виконування закону, виданню якого гостро противився Вол. Винниченко, знаходимо у одній зі згаданих рукописних статей лейтенанта С. Шрамченка під назвою „Українська Державна Флота”.

Довідуємось, що в ті історичні часи в Чорноморській флоті на вищих командних становищах були віце-адмірал О. Колчак та контр-адмірал М. Остроградський-Апостол. Тому можна допускати, що вони, безпосередньо близчі до Чорноморської флоти морські діячі, а при тому значно старші в рангах, ставились до певної міри стримано до виконування наказів значно молодшого від них за стажем служби і рангою, хоч і міністра за становищем, лейтенанта М. Білинського. До того ж О. Колчак не був українського походження.

За пізніших подій, що відбулися після прогетьманського повстання, а потім після програної боротьби Армії УНР з Москвою, контр-адмірал М. Остроградський-Апостол виїхав на еміграцію. Він опинився аж у Парагваї, в столиці того краю Асунсьоні... Туди ж закинула доля і автора цієї замітки: я також кілька років перебував там і зустрічався з адміралом.

Адмірал Остроградський жив осамітнено і, звичайно уникав зустрічів і перебування серед

емігрантського суспільства. Зокрема він уникав зустрічів із москвинами „белогвардійцями”, які займали різні впливові посади в парагвайських міністерствах, на що вони заслужили за участь по стороні Парагваю у війні з Болівією... Те московське суспільство також не виявляло симпатії до генеральської особи М. Остроградського і дало йому олінію, зневажливо називаючи його „Гетьманським командиром Чорноморської флоти” — так насмішливо метилося за його наказ про піднесення українського прапору на кораблях нашої флоти. Адмірал М. Остроградський-Апостол помер в Асунсьоні і там і був похований на православному цвинтарі.

Але повернемось до славного дня піднесення синьо-жовтих прапорів на кораблях 29 квітня 1918 року.

Згадані вище адмірали, коли прийшла з Києва телеграма про відновлення Гетьманщини і з неї дізналися, що на чолі Держави став генерал Павло Скоропадський (тобто їхній колега та ще й приятель віцеадмірала О. Колчака), вирішили піти на зустріч українській владі і адмірал Остроградський-Апостол дав наказ, про який ляйт. С. Шрамченко згадує в рукописній статті, що зберігається в українському музеї в Чікаго. Він пише:

„... Точні о год. 16 на адміральське гасло і гарматній стріл з лінійного корабля „Юрій Побідоносець” почулась команда на всіх кораблях: „На прапор і гюйс струнко! Український прапор піднести!” Матроси-українці обіймалися з радости.

Такому поясненню фактів, як нам відомо, не заперечував і лейтенант С. Шрамченко, і сам він у такому дусі вяснював дату тих історичних подій у вищезгаданій статті, яку готовував для опублікування і яку треба опублікувати.

Серед кораблів нашої Чорноморської флоти були важкі лінійні кораблі, крейсери, міноносці та ін., в тому ж 17 підводних човнів, між ними і „Гетьман”. Частину їх потопили, частину захопили більшевики.

Чорне море чекає українських кораблів.

Богдан Лівчак

ТАРАС ШЕВЧЕНКО, МОСКОВСЬКІ КРИТИКАНИ І ФАЛЬШІВНИКИ

Русифікаційний натиск не вгаває, набирає брутальніших форм. Русифактори починають вже від малих дітей свою мерзенну роботу.

Та ми вже бачили, як моцарствова Польща, устами своїх культрегерів, пророкувала загибель українського народу на українських Західних Землях, а зараз сама залазить у щораз, то сильніший московський зашморг.

Московські спеди від денационалізації, стараючись теперішнє покоління денационалізувати, придумують усякі фальші про наших найчільніших представників народу, як Тарас Шевченко, Іван Франко та інші, сптворюють історичні факти. Вони вмовляють у маси українського народу, який то великий приятель Москви був Т. Шевченко, який, мовляв, впливали на Шевченка московські інтелігенти, як Белінський, Герцен, Чернишевський та ін.

Однаке, все це фальш.

Знаємо, що насправді між московською інтелігенцією і Шевченком була велика, істотна різниця: москалі стреміли до лібералізації суспільних відносин, а Шевченко — до національного визволення українського народу з-під московського ярма, і то революційним способом, до зміни всього суспільного і політичного устрою.

Белінський і Герцен розводили ліберально-літературні, водяні міркування про демократичні ідеї. А Шевченко тоді кидав революційні кличі до свого народу: „Розкуйтеся, Братайтесь, Кайдани порвіте!”, „Ворожою злою кров’ю волю окропіте! У тім вбачалося могутню візію нового суспільства, де у своїй хаті — „своя правда і сила, і воля”.

Белінський і Герцен стояли на становищі ліберальних реформістів, що Шевченко рішуче засуджував.

М. Чернишевський був тоді 17-літнім юнаком і не брав ніякої участі в ході подій, М. Добролюбов ще тільки почав ходити до школи.

Ось тут і бачимо московську забріханість: москвина приписують тим „революціонерам”, що вони мали великий вплив на формування світогляду й революційності Шевченка! Дехто

витворював враження, нібито вони були старими, досвідченими революціонерами, а Шевченко був молодиком і в них учився.

Насправді ж вони були чи не однолітками. Зате можна говорити про вплив Шевченка на Герцена, який у своїх публікаціях вживав залишення з творів Кобзаря.

Говорити про Чернишевського і його вплив на Шевченка — означає не що інше, як маячіння московських „учених“. Адже з кінця 1860-х років, після смерті Шевченка, Чернишевський лише почав революційну діяльність!

А говорити про участь Шевченка у московському революційному русі — це ще більша нісенітниця, бо такого революційного руху тоді ще взагалі не було. Чи не краще було б гарвардським докторантам, замість доливати оліви до вогню, очорнювати нашого Генія, услід за московськими брехунами, — засукати рукави і викривати московську забріханість?

Т. Шевченко переїхав на Москвщину, сплився в Петербурзі, де був звільнений з кріпакства за допомогою багатьох знайомих. Там він закінчив Академію Мистецтва з відзначенням.

Заяснів промінчик радості: 14-річне скитання на чужині ніби скінчилося. Потім здійснилася мрія Шевченка побачити Батьківщину Україну. Весною 1843 р. Шевченко приїхав в Україну і побачив щось цілком не те, як він до того часу змальовував Україну, як „прекрасну, хоч і безталанну”.

Шевченко писав до Я. Кухаренка: „Був я угорік на Україні... скрізь був і все плакав, сплюндрували нашу Україну катової віри німота з москалями, — бодай вони переказилися”.

Шевченко пише:

„Село неначе погоріло,
Наче люди подуріли,
Німі на панщину ідуть
І діточок своїх ведуть”...

Коли Шевченко роз'їздив по Україні 1845 р. він був у домі Родзянків, та, побачивши, як старший слуга побив молодшого, навіть не забравши своїх рукописів — зник з дому, де б’ють людей. Кілька місяців пізніше він так само по-

кинув дім якогось дідича в Лубнях, побачивши, як той збудив ударом слугу-кріпака. Побиття було дуже часте в російській імперії, навіть у церковних книгах зазначувано: „Помер від побоїв”.

В тому часі, коли Шевченко плянував відвідати Україну, були також думки, щоб він виїхав до Італії продовжувати мальські студії.

Роздумуючи над тим, важко припустити, що сталося б із його поетичною творчістю, коли б він виїхав за кордон. Бо якраз на ці три роки, 1843-45, що їх Шевченко перебув в Україні, припадає його поетична творчість вершинного надхнення, як українського національного поета. Ці три літа були справді зенітром поетичної творчості національного генія.

У тих роках Шевченко створив цілий ряд поем і поезій, у яких змалював політичний і соціальний стан в Україні під московським кнутом. Він виступив із голісним протестом проти національного і соціального поневолення українського народу. Написані в тих роках поеми і поезії увійшли в альбом „Три літа”. Це були „Три літа”, „Розрита могила”, „Чигирин”, „Сова”, „Сон”, „Хустина”, „Єретик”, „Сліпий”, „Великий Льох”, „Наймічка”, „Кавказ”, „Посланіс”, „Холодний Яр”, „Заповіт”.

Незавидна доля стрінула цю збірку. Під час арешту Шевченка в 1847 р. їх усіх забрала поліція, і щойно в 1906 р. їх передано до Чернігівського музею ім. Т. Шевченка. Понад півстоліття український народ не мав змоги читати цих творів, бо царські посіпаки та й сам цар тримали їх під замком, боячись тих гострих слів осуду, за які сам Шевченко карався 10 років на важкому засланні.

Студіюючи в Петербурзі мальство, Шевченко почав писати поезії. В 1840 р. заходом поміщика Петра Мартоса з'явився перший „Кобзар” Т. Шевченка з такими поезіями, як „Думи мої”, „Пербендя”, „Катерина” та інші.

Тоді вже минуло понад сорок років від часу, коли відродилася українська література. (Г. Сковорода, І. Котляревський). Та ніхто з попередників Шевченка не дав таких артистичних творів, як ті, що були вміщені у його „Кобзарі”. Шевченко перший представив Україну, як країну, поневолену москалями, країну над якою:

„Орел чорний
Сторожем літає”...

Багато дечого цензура викинула з „Кобзаря”, і все таки там були рядки, просякнуті палким патріотизмом, які будили тугу за втраченою національною незалежністю. Найяскравішим був образ невільника-хлібороба-косаря, який покірно... несе косу в росу. Верхівка нації тхнула страшною моральною пусткою. Україна, як писав Шевченко, „цвіллю зацвіла і в дупло холодне гадюк напустила”. Москаль Юрій Самарін у своїй праці про кріпацтво незаперечними даними стверджував, що українська селянсько-кріпацька дійсність була без порівняння важча, ніж у Московщині.

Не всі земляки однаково сприймали ідейне багатство цієї невеличкої збірочки, але всі однаково були захоплені нею, як справжнім літературним скарбом.

Два молоді харківські поети, Корсун і Костомарів — цілу збірку, як присіли на вулиці, так змісця все й прочитали, — за їхнім свідченням.

У 1840 р. Шевченко почав писати поему „Гайдамаки”. На початку квітня 1841 р. „Гайдамаки” вже були закінчені.

Як зареагували наші „любезні” сусіди на появу „Кобзаря” і „Гайдамаків”?

Ще весною 1839 р., в посланні „До Основ'яненка”, Шевченко передбачував вороже ставлення до своїх поезій і писав:

„Насміються на псалом той,
Що виллю слізами,
Насміються! — Тяжко, батьку,
Жити з ворогами! ...”

Ніхто не може того заперечити, що найвидатніший свій твір на історичну тему, поема шекспірівського трагізму „Гайдамаки”, Шевченко написав за народніми переказами і розповідями свого діда, а не за вказівками Герцена і Чернишевського, якому тоді було всього 12 років...

Шевченко органічно пов'язував історичні події минулого із злободенною дійсністю, поєднуючи їх із боротьбою за національне і соціальне визволення свого народу.

Найбільшим ворогом писань Шевченка став

Віссаріон Бєлінський, ворог „несамовитий” і темпераментний, „неістовий”...

Отже ж як тут припасувати слова, написані якимсь обрусителем: „Шевченко, потрапивши у великий гурток знайомих Гребінки чи Струговицького, одразу помітив там Бєлінського”. А Бєлінський мав би піти йому назустріч, і зірким оком побачив у скромному юнакові майбутнього поета і революційного демократа...

„Кобзар” Шевченка ще не був рецензований В. Бєлінським.

Але альманах „Ластівка”, над яким довго працював Шевченко і Гребінка, таки потрапила вже до рук того сталого „обозревателя”, відомого своїми дикими вибриками. Що ж писав у тій рецензії Бєлінський?

Темою було: чи існує на світі українська мова, а чи „крайове наріччя”, і чи може існувати українська література?..

Вглянувшись у минуле України, Бєлінський зробив висновок, що уже немає української мови, а є тільки „крайовий діялек” простолюдя!

Літератури української не може бути, бо письменники пишуть для освіченої верстви, а поезія — це, мовляв, ідеалізування дійсності, — твердив той москаль. Освічена частина українського громадянства перервала українську мову, — казав Бєлінський, — бо говорить по-московськи, а українське наріччя — селянське. „Мужицьке життя — нецікаве для освіченої людини і треба надзвичайного таланту, щоб це життя вміти ідеалізувати, представити поетично. Це під силу було такому геніальному поетові, як Гоголь, та й той, пристрасно кохаючи свою Україну, пише по-московськи”. Тому Бєлінському було шкода дивитися, „коли її маленькі таланти по-дурному витрачають свої сили, пишуть по-українськи для українських селян!” Справді, „зірким оком” оцінив Бєлінський Шевченка, свого однолітка...

Подавши для прикладу з творів Основ'яненка й Гребінки короткі уривки, що мали б ілюструвати наївність „мужицької” тематики українських письменників, які „знудилися” критиками, він іронічно заявив: „Ta й гарна ж література, що дихає самим простацтвом селянської мови, дубуватістю мужицького розуму!”.

Проф. Павло Зайців у своїй книжці „Життя

Т. Шевченка” пише про Бєлінського:

„Неуцтво самоука-„разночинца” конкурувало тут із нахабством, з яким він брав на себе ролю авторитета в справах, про які не мав найменшого поняття. Він для ліпшого обґрунтування своєї великороджавницької-нівелістичної теорії, яка не допускала ніяких провінційних сепаратизмів, як явищ з його погляду реакційних, добирал іще фальшиві історичні аргументи”. Крім того, в статті Бєлінського не було зовсім ніякої критичної аналізи мистецької вартості вміщених у „Ластівці” творів, та й провадити її не хотів і не вмів, бо лише через п'яте-десяте розумів український текст. Підкреслюючи, що Гоголь і в українському селянському житті вмів знайти загальнолюдські мотиви для творчости, Бєлінський у творах Шевченка нічого загальнолюдського не знайшов, а тут же були надруковані й елегія на смерть І. Котляревського, і балада „Причинна”, і частина „Гайдамаків”, про які він не згадав і півсловом! Бєлінській просто використав „Ластівку”, як привід для виступу проти українського національно-культурного сепаратизму”.

Дещо про Гоголя, якого Бєлінський так дуже возвеличував. Був кінець 1844 року. Т. Шевченко мав багато яскравих, але контрастних переживань. Тоді він написав вірша „Чого мені тяжко, чого мені нудно?”.

В атмосфері почуття повної самотності — написав посланіє Гоголеві, яке мабуть ніколи не було доручене адресатові.

Шевченко думав, що цей „знавець серця людського” привітає — угадає велике слово, але це була повна омана. Геніальний земляк Шевченка хоч критикував, але і звеличував Москву, і був безмежно далекий землякові, котрий осипував „недолю козацького краю”. Ентузіазм — поета не бачив, що Гоголь — один із тих, про кого він сам казав у „Сні”, що вони:

„Московською блекотою
В німецьких петлицях
Замучені...”

Німецькими петлицями Шевченко називав тут московські школи. Слова „німець”, „німецький” замість „москаль”, вживає Шевченко іноді свідомо, підкреслюючи той факт, що в Моск-

ві панувала німецька династія (нім. барони) на службі московського трону.

У листі Белінського найбільше вразило її обурювання Шевченка те, що той критик писав проти „мужицької” тематики в українській літературі. Присвята ще невиданих в цілості „Гайдамаків” В. І. Григоровичеві була для Шевченка добрим приводом, щоб ударити по ворогах — по всіх ворожих критиках, а по Белінському зокрема.

Шевченко написав її, як видно, за одну ніч, під свіжим враженням прочитаної „рецензії” Белінського.

Відповідний уступ розпочав із того, що замовив уявлене ставлення прийдешньої критики до свого нового твору:

Поглузують, покепкують,
Та ѿ кинуть, під лаву.
„Нехай”, скажу, спочивають,
Поки батько встане
То розкаже по-нашому
Про свої гетьманни,
А то дурень розказує
Мертвими словами,
Та якось-то Ярему
Веде перед нами
У постолах. Дурень! Дурень!
Били, а не вчили:
Од козацтва, од гетьманства
Високі могили —
Більш нічого не осталось,
Та ѿ ті розривають,
А він, хоче, щоб слухали,
Як старці співають!
Дарма праця, пане-братьє!
Коли хочеш грошей
Та ще ѿ слави, того дива,
Співай про „Матрьошу”,
„Про Паращу, радость нашу”,
Султан, паркет, шпори,
От де слава! А то співа:

„Грає синє море”,
А сам плаче, за тобою
І твоя громада
У сіряках...”
(„Гайдамаки”).

Популярний репертуар сюжетів та мотивів, що приносять авторам гроши і славу, був тут дуже дошкульним сатиричним та іронічним ударом по Белінському, бо це ж він, критик-естет не соромився вихвалюти у своїх рецензіях московську патріотичну макулатуру, такого, напр., Полевого з його Паращою Сібірячкою та усікими кавалерійськими „героями”.

Дуже цікаво, що саме вступ про Матрьошу, про „Паращу, радость нашу” найбільше зачепив якраз Белінського: „Шевченкова стріла влучила добре, бо Белінський своєю рецензією на „Гайдамаки” в „Отечественных запісках” 1842 р. ніби у відповідь дав зразок нічим не замаскованої національної ненависті ѹ лютого тупого глузування” (Є. Маланюк).

Белінський підніс рукавичку, кинуту Шевченком йому ѿ іншим критикам — ворогам української літератури.

Він твердив, що поеми „панів кобзарів” незрозумілі для народу, хоч у них і повнісінько „найвуульгарніших вуличних слів і виразів”. Він радив Шевченкові „відкинути претенсії на титул поета” і писати українською мовою популярні брошюри для народу.

Загально Шевченко кинув у лице своїм московським критикам:

„Спасибі за раду!
Теплий кожух, тільки шкода,
Не на мене шитий,
А розумне ваше слово
Брехнею підбите,
Вибачайте! Кричіть собі,
Я слухати не буду! ..”
(„Гайдамаки”).

Занадто гордий і національно живий був Шевченко, щоб дуже перейматися „однодушним” глумом і „шовіністичним сичанням” „ліберальної” московської преси. Але рецензії такого предтечі сучасних ідеологів СССР, як славнозвісний „западник” і „лівий” Белінський, що нюхом переконаного імперіяліста відразу оці-

ПОДОВАЄТЬСЯ ВАМ НАШ ЖУРНАЛ?

ПЕРЕДПЛАТИТЬ ЙОГО ВАШИМ

БЛИЗЬКИМ!

нив шевченківську небезпеку для Москви, не могли не зробити на душу Шевченка певного враження і не дати поетові цінної науки про „ліберальну Москву”. Ця наука підтвердила те, що він національною інтуїцією вже давно відчував, і стала йому в пригоді під час формування його світогляду, який знайшов закінчений вираз у циклі „Три літа”.

Відношення поета до Московщини, як державної конструкції, та до москалів, як її господарів, визначилися уже назавжди і жодних „ліберальних” чи „клясовых” ілюзій щодо спільногого з москалями фронту боротьби з царятом він по 1840 р. вже не мав. „Царат” був лише найяскравішим образом — символом Московщини Миколи I, тієї „живої” піраміди злочинів, що спиралася на шестиах тисячах органічних машин з багнетами”, країни, де можна рухатися й дихати не інакше, як тільки з царського дозволу, або наказу. Геніальному поетові, що прозрівав крізь миколаївський режим вічну істоту Москви, „поученія” Белінського дуже придалися, бо в „Неофітах” стверджує:

„Упаде колись на землю
І притчею стане
Розпинателям народнім,
Грядучим тиранам”!

Отож у „Сні” й „Кавказі” поет розкриває механізм московської імперії і дає геніальну аналізу психології московського імперіалізму: „Нам тільки сакля очі коле. Чого вона стоить у вас, не нами дана”...

Московщину треба було „громадою”, „одностайно” валити цілу, разом з її символом-царем, а не лише символ, як це тепер московські „дослідники” видумують усякі фальші, і це стараються нав’язати Шевченкові.

Від себе додамо: чи ж не те саме діється зараз, коли тут на Заході, з’явилися „дисиденти” — внуки чи правнуки імперіалістичних, ультраправовіністичних „белінських”, які теревенять нам про спільній „котьолок” та дораджують валити найперше комуністичну партократію, а тоді будувати нову імперію, разом з москалями, які найбільше „терплять” зараз!...

На це є найкраща Шевченкова відповідь: „Розумне ваше слово — брехнею підбите”.

Київська інтелігенція, краще б сказати —

творча її частина, огортала Українського Барда глибоким почитанням. Кияни, за словами Куліша, „взирали на Шевченка, як на якийсь світильник небесний, і се був погляд праведний... Шевченко з’явився між нас, яко видиме оправдання нашого надіжнення звиш”. Для мене ж, казав Куліш, важливе те, як Шевченко всіх їх навчав ненавидіти москалів, яких не називав інакше, як кацапами.

Тут слід додати, що на це Шевченко дав аж забагато доказів, щоб ненавидіти москалів. Він же ж у своїх творах подає опис історичних фактів жахливого знищання москалів над українцями. Московські писаки у безличній забріханості пишуть, що Шевченко щиро поважав і любив Москвиціну, Пушкіна, Герцена, Чернишевського.

Т. Шевченко пише:

„Ляхи були, — усе взяли,
Кров повипивали,
А москалі і світ Божий
В пута закували”!

Не судилося Белінському бачити ті революційні поезії і поеми у збірці „Три літа”, де Шевченко безпосередньо дав наказ українському народові повстати, кайдани розривати і вражою кров’ю волю окропити. Про яку ж вражу злу кров думав Шевченко, як не про московську, бо тільки московський чорний орел над Україною літав.

Московські борзописці хочуть скинути вину на царську владу. Яка різниця між монархією, і соціалістами? Суть в тому, що виконавцями були москалі, які нищили Україну і продовжують це й сьогодні, у своїй новочасній імперії ССРР.

Суцільна брехня і в тому, нібито вцілому Шевченко позитивно ставився до т. зв. „воз’єдання” України з Москвою.

У Шевченка читаємо:

„Не так воно сталося,
Москалики, що зустріли,
То все очухрали.
Могили вже розкопують
Та грошей шукають . . .” („Суботів”)

Цікаво, що радив би Белінський Шевченкові, коли б прочитав писання із циклю „Три літа”?

Він і так у своїй зарозумілості і глупоті не дошукався у Шевченка того, що зробили жандарми, які по арешті Шевченка почали ретельно студіювати його твори.

Ген. Л. В. Дубельт, прочитавши друковані твори Шевченка, здивувався, як могла їх цензура пропустити? Він прийшов до висновку, що Шевченко і в цих творах „все йде вибраним шляхом: невпинно нарікає на страждання України в сучасному її становищі. Хоче збудити ненависть до панування русских, і згадуючи давню свободу, подвиги і славу козаків, закідає сучасному українському поколінню байдужість”.

Урядовці III Відділу (політичної поліції Москви) занотували ще 10 квітня 1847 р., що в забраних у Білозерського недрукованих віршах Шевченка „сповідається про страждання, пролиту кров, ланцюги, кнуты, про Сибір тощо, вони повні ненависті до уряду і мабуть написані з тією самою метою — посіяти в народі незадоволення з влади”.

Шевченка заарештували 5 квітня 1847 р. Час допитів тривав до кінця травня. В тому часі Шевченко створив цілий ряд поезій, хоч і маліх, які, однаке, вражають своїм особливим артизмом.

От хоч би „Мені однаково”, яка кінчиться:

„... Та не однаково мені.
Як Україну злії люди
Присплять, лукаві, і в огні
Її окраденою збудять...
Ох, не однаково мені!”

30 травня граф Орлов і генерал Дубельт, зібрали всіх братчиків у одній залі, оголосили їм царські присуди. Кара для Шевченка була найтяжча.

Того самого дня Шевченка перевели до військового арешту. Там він написав одну з найсильніших своїх поезій — „Понад полем іде”. Це був страшний гімн вічному переможному походові смерти. Кінцеві слова цієї поезії:

„...І мене не мине,
На чужині зотне,
За решоткою задавить...
Хреста ніхто не поставить
І не пом'яне!”

Не була це якась резигнація — у важких рефлексіях цього вірша відбивалася лише свідомість страшної національної поразки. Ці дві поезії були першою відповіддю Шевченка на царську заборону писати.

По закінченім слідстві граф Орлов подав цареві Миколі I „доклад”. То був опис кожного засудженого. Про Шевченка було написано, що він складав українською мовою вірші найбільш бунтівничого змісту. Він плакав над вигаданим поневоленням України і наголошував славу гетьманського правління й давню вільність козацтва.

З дальншого змісту „докладу” можна поробити деякі висновки і на теперішні дні, бо це є та сама поліційна система, яку тут чи там москалі дещо змодифікували.

У часі процесу Шевченка і його друзів виринув знову Бєлінський, переконаний централіст-русифікатор. На вічну ганьбу собі, він писав своєму приятелеві Анненкову: „Довідувався я про Шевченка, і справді переконався, що поза релігією віра — річ нікчемна”.

Нагадавши Анненкову думку Бакуніна про те, що Шевченко „людина поважна і прекрасна”, Бєлінський казав далі: „Віра робить чуда, вона робить людей з ослів і дубин, значить вона може і з Шевченка зробити мученика за волю, але здоровий розум повинен бачити в Шевченкові осла, дурня й „пошлеца”, а до того ішіє й гіркого п'яницю, з хахлацького патріотизму охочого до горілки”.

Бєлінські згадав дальше про сатиричні портрети царя і цариці у поемі „Сон” і додав, що не читав тих пасквілів і ніхто з його знайомих їх не читав, мовляв, вони (пасквілі) не злі, а лише дурні.

„Шевченка, — писав він далі, — заслали на Кавказ солдатом. Мені не шкода його. Коли б я був суддею, я покарав би не гірше, я маю особисту відразу до таких лібералів. Своїми зухвалими дурницями вони дратують уряд. От, що роблять ці скоти безглузди. Ой, уже мені ті хахли! Культивують лібералізм в ім'я галушок і вареників із свинячим салом”.

На таком „ідейному” рівні стояв цей прославлення до нас від москалів, вірних нашадків що сьогоднішні фальшивники, нашадки всяких

В. Кульчицький Гут

ЗМІНА ГЕНЕРАЦІЙ ЧИ РЕАКЦІЯ ЗДОРОВОГО ОРГАНІЗМУ

Та дрібна дітвора по степу
 Дивні іграшки зводить:
 То воює, мурує міста,
 То городи городить.
 І не раз напівсонні батьки
 Головами хитають:
 „Де набралися вони тих забав?” —
 Самі в себе питаютъ.

Іван Франко

Пригадую: був морозний день. Пізня осінь?.. Рання весна?.. Правдоподібно середина 1960-их років. Околиця... Чи не десь у Нью-Джерзі?.. Тяжко сказати, бо мене привезли із Нью-Йорку до великої кімнати з типовою американською піччю у стіні, де горіли великі колоди, але багато тепла не давали. А була то зустріч — нарада Американських приятелів АБН і членів організації Young Americans for Freedom.

Пригадалась мені та зустріч при читанні обширного репортажу у відомому американському щоденнику „Вашингтон Пост” за 25 січня 1985 р. Вже сам наголовок говорив багато: „Молоді і нетерплячі на правиці”, а підзаголовок ще гостріше випинав предмет цього репортажу: „Понижче 30 консервативний рух дає підтримку Регенові і дає виклик генерації 60-их років”.

 Боголюбських і грозних, вибілюють ту скотину.

І не тільки цей „западнік” „подвізався”. Інші московські „слав'янофіли” також виливали свою лють на українців.

Чи можемо сьогодні сподіватися іншого ставлення до нас від москалів, вірних нащадків кнута з царських часів?

Гуманітарно-патріотичні ідеї Шевченка мали великий відгук серед інших народів московської імперії.

Грузин, один із сучасників Шевченка, письменник Акакій Церетелі ствердив, що в розмові з Шевченком він уперше зрозумів, як треба любити свою Батьківщину-Грузію і свій народ!

„Кому — кому, — писав А. Гіра, — а нам, літовцям, Шевченко повинен бути дуже й дуже зрозумілим, близьким, майже своїм”.

Яка колosalна різниця між тоді і тепер! Тоді серед молоді, а особливо по коледжах і університетах, всевладно панувала організація ЕсДіЕс — Students for Democratic Society, члени якої викликали патріотизм, палили американські пропори, носилися з портретами Го Чі Міна і Че-Гевари. І іхні несамовиті дії парадували на сторінках американської преси. Про орг-цю Молоді американці за свободу якщо деколи і згадувано, то з видимим призирством або легковажнням, як про незначний рух десь на периферіях зорганізованого життя американської молоді.

Нині про лівацьку ЕсДіЕс згадують тільки історики, бо сама організація вже давно стала існувати, а члени Молодих американців за свободу, як то стверджує автор репортажу Джеймс Кановей, „пишно буяють по коридорах Конгресу, в агенціях, у Білому Домі, у фундаціях та університетах, працюючи для, як то вони називають, „надходячої революції.” А де-шо дальше Кановей підсумовує: „Іхній колективний голос відчулюює протести в'єтнамської ери, але з противної сторони — свого роду консервативний антифон, співаний молодими на тему патріотизму, антисоветизму і вільної ініціативи”. (підкр. моє, ВКГ).

Батьки і діти

Із згаданого репортажу виходило б, що йдеться про віковічний конфлікт генерацій, який так переконливо змалював Іван Франко у своїй поемі „Мойсей”. Автор репортажу показує цей конфлікт переважно у відношенні теперішніх студентів — дітей до своїх професорів — батьків. От каже один студент: „Більшість універсальних професорів є соціалістами. Вони цю країну ненавидять. Вони воліють далеких диктаторів, ніж місцевих підприємців... Вони презентують духовий і моральний занепад, який почав закріплюватись в Америці після в'єтнамської війни”

Інший студент, який брав участь у передвиборчій кампанії, розказує: „До нас підходили ліберальні академіки і говорили нам, що Реген

не має жодних шансів. Вони називали нас фашистами, чи чимсь подібним, так же само нерозумним".

Конфлікт виявляється і в побутових деталях. „Як хтось хоче бачити, як то виглядали 60-ті роки, — каже один градуант, — хай загляне на збори педагогічного персоналу якогось коледжу. Шкіряні куртки, панчо, полотняні торбинки, сині джінси, троцькістські окуляри і смішного вигляду взуття — це їхня уніформа...".

Почуття реакції, як виходить з репортажу, появляється у молодих у різному віці. В одного пробудилася його консервативна свідомість щойно за студентських часів, коли він у Мічігенському університеті взяв курс п. н. "Biology and Human Affairs". На цьому курсі професор не говорив про біологію, але про невдачі капіталізму, і кожного тижня подавав відповідно спрепаровані вісті з Ель Сальвадору! Інший започаткував свою політичну освіту ще ліонаком у західній частині стейту Массачусетс, коли він став свідком викидання з бібліотеки книжок про загрозу комунізму. Він їх забрав ("Witness", "I Led Three Lives", "Masters of Deceit") — і вони стали дорожевказом у його житті.

Дівчата знов же відкидають теперішній рух феміністок, як вияв радикалізму і лесбіянізму. Вони люблять Регена, бо для них він є втіленням сили, мужності, гордості і патріотизму.

В пресі американській можна тепер натрапляти на протиставлювання „ідеалізму" покоління протестів проти війни у В'єтнамі „матеріялізму" сучасної молоді. Проти такого порівняння молоді протестують. „Є цинізмом твердити, — кажуть вони, — що молодь змінилася. Вона ідеалізму не втратила, тільки розпізнала помилки". Для сучасної молоді „лівниця" втратила високу моральну мотивацію. Ліберали не можуть дивитися вам прямо в очі і говорити про Афганістан, Анголю, геноцид і „жовтий дош" .

Провід і маса

Є, однак, познака, що ціла країна пересунулась направо.

„Країна стала консервативною", — твердить Роберт Л. Сміт, екзекутивний директор Ради

американського приватного виховання (цитує його Джін Г. Маєроф у „Нью-Йорк Таймс" за 3 лютого, 1985). В часі, коли університетське місто Берклі вибрало найрадикальніший уряд, „решта країни стала більш консервативною", — стверджує Геральд Любінов у „Ньюзвіку" за 11 лютого 1985. Підтверджують повиці обсервації і різного роду опитування, які дають надію республіканцям вперше за 50 літ стати партією більшості.

З цього виходило б, що згаданий рух молодих не є справою віковічного конфлікту: батьки — діти, але є частиною реакції американського народу на в'єтнамську поразку, на катастрофальну політику детанту, на агресивні потягнення Москви, спричинені В'єтнамом і детантом. Знов же ж при кінці 60-их і на початку 70-их років мали місце дві великих перемоги Річарда Ніксона, республіканця і заприсяженого антикомуніста, над демократичними кандидатами на президента ЗСА, з яких другий виявляв таки дуже ліві переконання. Чим це пояснити? І тут підсувається питання проводу і маси. Приклади президентських виборів показували б, що американська народня маса завжди була здорова, але її провід, хоч виступав як антикомуністичний і консервативний, не був на висоті завдань, які Провидіння поставило перед З'єднаними Стейтами, які воно наклали на плечі американського народу.

Це означало б, що треба говорити не про конфронтацію поколінь, а про кризу проводу. Хтось, знов же, може сказати, що народ дістас такий провід, на який він заслуговує. Може і правда, та тут немає місця входити так глибоко в соціо-психологічні питання по відношенні до людських збірнот. Без глибшої аналізи мені здається найближчим до правди припущення, що тепер проходить у ЗСА процес і реакції здорового організму, яким показав себе американський народ, і одночасно відбувається конфлікт поколінь, що фактично проходить на площині верстви, яка вже є, чи збирається стати проводом нації.

Місце української політики

У щоденнику „Америка" за 24 січня 1985 р. з'явилася стаття п. н. „Американський прагматизм в політиці бере верх?", де порушено

багато справ, які відносяться до теми моєї статті.

Це правда, що у теперішній Адміністрації „прагматисти”, яких репрезентує державний секретар Шульц, перемогли „ідеологів”. З цього приводу консерватисти (тут до речі буде відмітити, що існують ліберальні республіканці і консервативні демократи) вже від довшого часу висловлюють своє невдоволення. Безперечно цій „перемозі” у великій мірі сприяла передвиборча кампанія, у якій демократична сторона до зануди, як зіпсована грамофонна плита, повторювала закид, що Реген одинокий з президентів не підписав роззброєнного договору із СРСР. Та в першу чергу мається тут до діла із кризою проводу, яка є відгомоном часів Нікxона.

Служним є також становище, що українська політика не може стояти у залежності від американського уряду. Але це незалежне становище української політики мусить бути не тому, що державні інтереси ЗСА і України можуть собі суперечити, але тому, що серед американської провідної верстви дуже часто ці інтереси ЗСА помилково визначуються. У цьому велику ролю відіграє пропаганда й дезінформація Москви, ведена часто свідомими чи несвідомими її поплентачами, в американському суспільстві. Для української громади дуже важливо цей факт розуміти і постійно про нього пам'ятати. „Етніки” тут ні при чому. У культурній сфері — так. Але тут говориться про політику, де головним фактором є державні інтереси.

Від закінчення ІІ-ої світової війни по різному укладалась коньюнктура для української справи, та тепер вона виглядає найбільш сприятливою. На переломі 40-х і 50-их років антикомуністичні настрої у ЗСА були дуже сильні, але тепер, після В'єтнаму, детанту і безпредентного поширення червоної російської імперії ці настрої, особливо серед молоді, мають інший характер. І тому так важно, щоб українська громада у ЗСА ці настрої зуміла використати для закріplення правильного розуміння державних інтересів З'єднаних Стейтів. Вони ж бо, ці інтереси, в своїй основі є ідентичні з інтересами України.

**УККА — ЦЕНТРАЛЬНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ
УКРАЇНЦІВ У АМЕРИЦІ.**

Алла Коссовська

ЖОРСТОКА ВІСТКА

(На смерть бл. п. Наталі Бандери-Куцан,
13. I. 1985 р.)

Не вірю своїм очам...

Перечитую знову і знову сумну вістку...

Невже ж це правда? Але, чому, чому? Чому так рано відійшла з життя дочка Степана Бандери? Адже її було трохи понад сороківку! Чому доля так уперто переслідує цю вийняткову родину героя? Загинув Батько, померла мати... Ще так недавно, раптово, помер брат Андрій, і ось тепер — дочка, Наталка!

І згадалося: понад 20 років тому, (як швидко минає час!), прийшла вістка про весілля Наталки. І тоді сам-себою вилився з душі моєї вірш: „Дочці Степана Бандери в день її весілля”. Його, з весільним подарунком, послали ми з чоловіком св. п. ред. Вячеславом Давиденком, тій, яку я ніколи не бачила, але вона була дочкиою того, чию пам'ять ми шануємо і смерть якого згадуємо щороку. І ось, її нема...

**

НАТАЛЦІ БАНДЕРІВНІ В ДЕНЬ ЇЇ ВЕСІЛЛЯ

Наталко люба!

В твій щасливий день
Так хочеться сказати тобі багато!
Дзвінких весільних, радісних пісень
Тобі на щастя в день цей заспівати!

Хай сонце гріє ваш маленький рай,
Хай буде шлях ваш і легкий, і рівний,
Але, Наталко, завжди пам'ятай,
Що ти була і будеш Бандерівна!

I знаєш ти, за що своє життя
Віддав твій батько, наш Степан Бандера;
За те, щоб в Україні зацвіла
Свободи сяєвом нова, щасливо ера.
Нехай Його невидима рука
Обранцеві віддасть твою дівочу руку
I вас благословить, як щастя запорука,
Його любов, безсмертна і палка.

**ЧИ ПОЖЕРТВУВАЛИ ВИ НА ПРЕСОВИЙ
ФОНД „ВІСНИКА”?**

Володимир Мазур

СЛОВО НА ВІДКРИТТІ ПЕРШОГО ЗАСІДАННЯ КРАЙОВОЇ РАДИ УККА

Вітаю Вас на першому засіданні Крайової Ради УККА, після успішно відбутого нами 14-го Конгресу Українців в Америці! Вітаю членів новообраних керівних органів: президента, членів Екзекутиви, Контрольної Комісії і Громадського Суду!

За нами 14-й Конгрес Українців Америки. Багато праці в його підготову вклав Підготовчий Комітет, очолюваний інженером Євгеном Івашковим, та численні комісії, в яких люди (часом і різних поглядів) дружньо співпрацювали, бо всі ми об'єднані єдиною ідеєю — привидчення дня волі і незалежності України.

14-й Конгрес пройшов успішно, цілеспрямовано, діловово і в дусі братської співпраці. Не було на ньому заївих дискусій, не було намагань вставляти палицю в колеса. Три дні та й вечори напруженої праці делегатів (а їх було понад 400 осіб з різних сторін Америки) дали важливі і цінні плоди. А участь у конгресовому бенкеті речників американського політичного життя, у тому достойної амбасадорки ЗСА до Об'єднаних Націй пані Джін Кірпатрік, показала, що американські законодавці все більше розуміють нас — речників нескореної України.

На цім місці хочу щиро подякувати усім так численним делегатам на Конгрес, які не шкодували ні часу, ні фондів і прибули до Нью-Йорку, щоб промовити від імені українського народу і до українського народу. Щоб заявити, що він не самотній у боротьбі проти московського імперіалізму, та що ми в УККА всіма силами стараємося допомагати Україні також через Вашингтон.

Ми всі раділи і радіємо, що в Конгресі брали участь численні представники організацій, які формально вийшли зі складу УККА або стоять осторонь і не знають, куди їм іти. Сталося те, що, наприклад, УНСоюз не взяв участі в Конгресі. Але хто не взяв? Не взяли сучасні керівники УНСоюзу, бо насправді на Конгресі були репрезентанти того Союзу, як ділові повноправні

делегати. Теж саме було і з Союзом „Провидіння”: керівництво участі не взяло, а делегати від „Провидіння” взяли масову участь у XIV-му Конгресі Українців Америки. Подібне було і з іншими організаціями. Все це показує, що ми на добрій, на вірній дорозі в боротьбі за волю і відновлення державності нашої батьківщини України.

Тому я дозволю собі тут висловити подяку і признання усій українській громаді в Америці за важливу і ділову участь в останньому Конгресі українців Америки, а також за ділову підтримку УККА щедрими датками на Народний Фонд!

Концепційний двоподіл на суспільно-громадському секторі, який зарисувався на 13-му Конгресі Українців Америки, за останні чотири роки поширився. Наші опоненти перенесли його на форум Світового Конгресу Вільних Українців. СКВУ і далі затримує публікацію прийнятих одноголосно „Звернення до українського народу” та Резолюції Конгресу. І це дістється під натиском тих сил, що на американському терені згрупувалася в Українсько-Американській Координаційній Раді.

І хоч ми далі заявляємо, що двері до співпраці в УККА завжди широко відчинені для всіх свідомих громадян та громадських організацій, — після 14-го Конгресу Українців Америки ми — за одностайним рішенням делегатів Конгресу, більше не вважаємо УАКРаду ані репрезентантами української спільноти в Америці, ані повноправними партнерами. Для нас це тільки ще одна організація, типу завмираючої вже іншої подібної Установи — Асоціації Українців Америки.

На Конгресі були винесені і схвалені важливі резолюції, які будуть незабаром опубліковані. У них звернено увагу на необхідність ще активніше боротися проти московського імперіалізму, проти російщення України, проти колоніалізму, Москви. В них сказано також, що ми повністю і активно підтримуємо Патріярхат

Української Католицької Церкви і від того не відступимо. У резолюціях закликається також звернути увагу на українські доростаючі покоління в Америці, присвятити більше уваги СУМ'у, ТУСМ-у та іншим молодечим патріотичним організаціям, пришвидчено готувати молоді кадри борців за визволення України та інших поневолених Росією націй. Сказано також, що ми повинні звернути більше уваги справам шкільництва, української мови і культури та збереженню рідних традицій за океаном.

Врешті, в резолюціях закликається усіх активно підтримувати працю головного українського представництва в Америці — Українського Конгресового Комітету. Підтримувати під час масових демонстрацій в обороні прав України, підтримувати фінансово, жертвувати на Народний Фонд, набувати, читати і поширювати публікації УККА.

Резолюції, Пані і Панове, самі нічого не можуть зробити. Резолюції — це добрий, попутний вітер для кораблів, але ми повинні самі поставити на наших кораблях міцні вітрила, себто ми повинні ті резолюції здійснювати на практиці.

Цього року увесь український народ відзначає 35-ліття з часу смерти в боротьбі проти Москви — Головного Командира УПА, Голови УГВР, провідника ОУН на рідних землях, генерал-хорунжого Тараса Чупринки — Романа Шухевича. Нехай же його геройча смерть у бою буде для нас зразком і закликом, щоб ми спільною лавою, об'єднані спільною святою ідеєю, ішли далі в життя і здійснювали те, чого не встиг здійснити Тарас Чупринка і десятки тисяч славетних бійців і командирів УПА.

Ми вітаємо наших друзів-тусмівців, які почали акції краївого засягу в обороні і за звільнення сина Головного Командира Юрія Шухевича, який від дитинства є ув'язнений, тому, що не відрікся Батька і його ідей.

В дні 22-го Січня в Капітолі було відзначено День Української Державності, а президент Реген підписав з того приводу проклямацію, згадуючи знову Юрія Шухевича.

Ось цими важливими акціями ми починаємо наш діловий рік.

Ще раз сердечно вітаю і відкриваю перше засідання Крайової Ради УККА.
Нью-Йорк, 1985 р.

МАЛОРОСІЙСЬКА НАЇВНІСТЬ

У „Свободі” УНСоюзу, в ч. 26, поміщена друга частина нарису про видатного актора і режисера українських театрів у Галичині Йосипа Стадника. Нарис написав Богдан Остап'юк, докладно ознайомлений з біографією і творчими успіхами того, про кого пише.

Але в кінцевих висновках автор висловив типове малоросійське нерозуміння російської імперії у будь-якій формі, в тому і у формі ССР. Б. Остап'юк написав: „Завіщо заслали большевики Стадника до маловідомого містечка Углича над Волгою? Чейже він ніколи не займався політикою! Усе своє життя вірно служив своєму народові на сцені театру”.

За те Москва, пане Остап'юк, і заслала Й. Стадника, що він „усе своє життя вірно служив своєму народові . . .”

Редактори „Свободи”, друкуючи таке політично наївне здивування, або просто недоглядили, або ж виявили її собі нерозуміння, проти кого бореться Україна.

Надія Наум

НЕВЕСЕЛА „ВЕСЕЛКА”

Грудневе число журналу УНСоюзу для дітей „Веселка” прийшло до читачів не в 1984, а на початку місяця лютого 1985 року.

У цім же, грудневім числі, надруковані різдвяні й інші матеріали, але майже всі без подання авторів. Ще до малірів редакція була уважливішою (хоча малюнки переважно скромні) — малірів названо поіменно. А хто ж написав це число „Веселки”?

Вірша про св. Миколая написав Я. Вільшенко, що й подано. Вірша „Іде зима” написав інкогніто — без автора. Оповідання „Чудо в місті Хоні” — без автора. „Синичка” — без автора. Вийняток становлять С. Кузьменко та Н. Калюжна. Зате двосторінкове оповідання „Кіт-богатир” — без подання автора. Те ж саме з „Вечерницями”: ілюструвала Ірина Молодецька, а хто написав? — таємниця. І те ж саме з оповіданням „Тавакасі та його маті”: ілюстрації Я. Кучми, а де ж автор?

Дійсна „Гоца-драка” діється з „Веселкою” . . .

А це ж видання для дітей.

Надія Наум

ДО 40-ЛІТТЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Григорій Щебрій

ОСТАННІ ДНІ ПЕКЕЛЬНОЇ БЕРЕЗИ КАРТУЗЬКОЇ

18-го вересня 1984 року минуло 45 років від дня, коли були розірвані колючі дроти-засіки так званого „мейсца одособеня” — жорстокого польського концентраційного табору в Березі Картузькій.

Багато вже говорено про жахливі переживання українських політичних в'язнів у тому таборі-катієні; з'явилися друковані спогади чи коротші статті про Березу, в яких пойменно і загальниково згадується про її т.зв. „арештованих” та „інтернованих” (за офіційною назвою). З початком місяця вересня 1939 року почався масовий наплив до Берези т.зв. „інтернованих”, з уваги на вибух німецько-польської війни. Всі вони були заздалегіть призначені на знищення.

1939 рік взагалі був дуже бурхливим роком, зокрема для нас, молодих. Проголошення державної самостійності Карпатської України, бої карпатських Січовиків з мадярами, польські прикордонні інтриги, а в західній Україні — бурхливі масові демонстрації українців по всіх більших містах.

Після такої демонстрації у Зборові заарештовано багато молоді. Більшу частину звільнили після одномісячного перетримання і переслухань у тюрмі. Та вже тоді ходили вістки, що президент Польщі видав таємне розпорядження, щоб на випадок війни негайно вивезти всіх інтернованих до місця ізоляції.

Гарного погідного дня 1-го вересня 1939 року рознеслася блискавично вістка, що німецька армія перейшла кордон Польщі! Так розпочалася війна (коротка для Польщі), яка тривала майже шість років під назвою „Другої світової війни”.

Моя мати (та чи тільки моя) приготувала „на всякий випадок” три клунки сухарів і цукру, бо ану ж буде мобілізація!.. Це була „віправа” для батька, моого брата та для мене, в той час уже 18-річного юнака. Було якраз по вакаціях і я збирався їхати таки наступного дня до Львова. Увечорі зайшов ще до сусідів.

послухати „голосного” радіо про воєнні дії. Цікавих слухачів було чимало. Несподівано наскучили на нас поліцай, які перевіривши прізвища присутніх, скопили мене і відвели до місцевого солтиса. Там уже чекала підвoda. Мене скували ланцюжками, прив'язали до драбитні і гальюпом погнали в напрямі Зборова.

Хтось повідомив мою маму про арешт. Бідна мати вхопила один з приготованих клунків та побігла щосили за возом, щоб передати його мені. Однак поліцай не хотіли її слухати й благань, і ще дужче підганяли коней.

Мати наздігнала нас аж під будинком комісаріату в Зборові і там, заливаючись слезами, передала мені клунок у руку, пробігши отак понад п'ять кілометрів дороги.

У поліційному арешті я стрінув десятки українців, знайомих і незнайомих осіб. Впродовж цілої ночі привозили нових людей, так що над ранком було нас понад 60. Ранком закували нас всіх у ланцюги й відвезли автами на залізничну станцію, де нас чекав окремий поїзд, до якого загнали нас усіх, не розковуючи нікого.

2-го вересня перед полуноччю поїзд рушив у невідому нам дорогу. В кожному вагоні навколо закованих в'язнів стояли напоготові озброєні поліцай в синіх і зелених мундурах. Після одногодинної їзди нас розкували, але не дали ні води, ні їжі. Під вечір ми приїхали на станцію Берестя над Бугом. По дорозі, на малих станціях, долучувано до нашого ешелону все нові вагони з заарештованими.

На станції в Бересті вигнали нас із вагонів вже кілька сотень, знов закували та завели під скріпленою ескортю до іншого потягу. На стінах станційних будинків видніли жвалькуваті написи: „Жолнеж польські піс каве в Берліні”, „Англія і Франція виповедзелі войне немцом” і т. ін. На пероні ждала на нас велика товпа польського „патріотичного шумовиння”, яке кинулось на нас із палицями, але поліцай відігнали їх багнетами, бо ми мусіли бути від-

ставлені до місця призначення живими.

Холодним ранком 3-го вересня наш довгий ешелон зупинився на окутаній мрякою станції Береза Картузька. „Ось де для нас призначений кінець”, — подумав тоді не один із нас у тривозі.

Тут нас розкували, поставили четвірками, ще раз перерахували і дали наказ маршувати приспішеним кроком по широкому шляху до призначеного нам „мейсца одособення”. За яких три кілометри ми побачили масивні червоні будинки, бараки, якісь окопи, і все це оточене довкола мочарами, водяними заростами, деревами. Нас зупинили перед високою і широкою брамою, а радше барикадою з колючих дротів. Тут нас поділено на групи за повітами, відібрано всі „непотрібні речі”, насамперед гроши, плащі, резервсві пари взуття, годинники, постягали перстені, медалики і т.п.

Та ось відчинилася брама. Глянули ми туди і всіх огорнув страх: за брамою вже стояв довгий шпалір поліцай, кожний з довгим дрючком, палицею, нагаєм... Брутально підштовхувані нашої ескортю збоків і ззаду, ми стріміголов почали вбігти досередини. На кожного з нас відразу посыпались страшні удари: били всіх, куди попало. А були між нами і старики, і священики, і навіть каліки. Біля мене останками сил біг хворий інж. Снітинський — директор Повітового Союзу Кооператив у Зборові, хворий о. Хабурський та інші. Ми, молодші і сильніші, захищали їх власними тілами, щоб хоч трохи охоронити від брутального побиття.

Велика площа табору була поділена на т.зв. поля, огорожені дротяними засіками. Нас били палицями так довго, аж усі опинилися на призначених кожній групі ділянках. В часі тої суматохи багато людей погубили свої особисті речі, такі потрібні на холодну осінь, як коци, плащі, шапки і т. п. Очевидно, все це пропало назавжди.

Після такого „гарячого прийняття” кожну групу знову уставило четвірками на призначенному їй полі. Всі ми були вже повних два дні без води, а тут осіннє сонце немав навмисно почало нас надобре пригрівати. Кожний важко дихав, оглядаючи завдалі йому свіжі рани та лекучі синяки на тілі. Та й тепер не дали нам спокою: паліцаї далі над нами знущалися, „ви-

рівнюючи ряди” та гамуючи „занадто” рухливих.

Коло полуоднія ввійшов на площі, при початі високих поліційних старшин, комендант обозу, інспектор Камаля-Курганські. Ступивши на спеціальне підвищення, він виголосив до нас бундючну промову, з якої я до сьогодні затятив такі слова: „Відзіце те ями? То сов ваше гроби! Готуйце воркі на косьці, а вядра на креф. Хцеми вас виховаць на лояльних обителі найяснішої жечипосполітей польській! А як кто не витціма, то нас то г.... обходзі! Зачинаць!”.

Відразу настало пекло. Всіх нас гальопом поділено на рої по 18 осіб; кожний рій мав свого „старшого”, з правила теж в'язня, поляка-ендека, а кожною „тридцяткою” командував садист-поліцай. Посипались гучні команди: „Бачносъць!”, „Падній!”, „Повстань!”, „На чвораках бегем марш!”, „На д.... сяд!”, „Чолгайсен!” іт. п. Всі ці дикунські накази виконувано під градом ударів палиць і копняків упродовж кількох довгих годин.

Щойно під вечір принесли нам зупу у великих казанах. Ця „вечеря” стала ще одним знуцінням. Всіх нас поставили у два ряди. Кожний у першому ряді отримав одну миску на двох. Ті, в другому ряді, дістали по дві ложки. Коли перший ряд підходив до казанів по зупу, другий ряд, на наказ, мав справно сісти „по-турецьки” на пісок, тримаючи дві ложки в руках. Командуючому поліцаєві все щось не подобалося, одже процедура „На д... сяд” повторювалася кільканадцять разів, під гучний ляскіт гумових палиць. Коли нарешті „подано зупу”, то нам уже було не до саламахи.

Санітарні умови в лягері були жахливі. Мокляків кругом було повно, але води для в'язнів — обмаль. Про миття чи купіль не могло бути й мови. В одному кінці табору був „керат” з двома довгими дишлями, що їх попихали в'язні, по шість при кожному дишлі. Цим „кератом” тягли воду до збірника з підземного колодязя. В центрі тієї „техніки” стояв поліцай з довгим батогом, лякаючи ним по спинах в'язнів, так як це діялось колись на невільничих турецьких галерах.

По боках площі були викопані рови, обладані примітивним опертям, що правили за уби-

ральну. До тих лягтрин гнали нас двічі вдень, рано і вечором, під командою „бèгем марш!” Це була ще одна нагода до плюгавих „панських жартів”. Не встигли ще в'язні розміститись біля ями, як вже падав наказ „конець с . . . , до гури бèгем марш!” Щоденно біля тих смердячих ям старші віком або немічні люди губили свої пояси й інші частини одягу, а за „опешалості” сипались дальші удари палиць і дрючків, якими орудували польські „капи”.

Найбільш практикованою засадою таборової „дисципліни” був наказ „бèгем марш”. Вихід із кімнат до праці, на обід чи „площу вправ” мусів відбуватися тільки „бèгем”. Цей маратонський біг був перериваний для „урозмаєння” версією „на чвораках бèгем марш”. Тоді кожний з нас мусів моментально падати долонями на землю і бігти мов скотина, а садисти додавали сил і заохоти — поліцями.

Кожного вечора, коли вже всі були в кімнатах, дижурний поліцай викликав кількох по приділ хліба, а решта в'язнів мусіла стояти в той час на струнко. На десять осіб припадала одна мала бохоночка хліба, що його ми вже самі мусіли без ножа ділити „по-рівному”.

Коли промінув перший тиждень такої муштри, нас почали кожного ранку відпроваджувати копати широкі і глибокі ями на сусідніх полях. Це мали нібіто бути приміщення для воєннополонених німців, яких, мовляв, уже везуть до Берези тисячами....

Інтерновані, призначенні до 4-го поля, ночували в другому бльоці, біля шляху-гостинця, на другому поверсі. Кожний мав свою „причу” з трьох дощок, без сінника, при чому щілини між дошками були досить таки широкі. Накриватися треба було власним плащем, якщо його ще хто мав.

Наприкінці другого тижня перебування в таборі почали налітати на Березу німецькі літаки. Поведінка поліцай виразно змінилася: вони присмиріли, а між собою вели притишні розмови. В'язні-поляки і „протестанти” (німці) говорили все голосніше про падіння Варшави. Тепер нас зовсім не випускали з кімнат. Але спокою і відпочинку нам таки не давали. Кожний поверх будинку мав 22 кімнати, по 30 в'язнів. По коридорі між кімнатами (по 11 з кожної сторони) постійно ходили дижурні поліцай, які

раз-у-раз горвали команду: „Од пèрший до двудзестодругéй — бачносьць!” Всі мусіли стати на „струнко” і стояти непорушно цілу годину. Тоді падала ласкова команда „спочнєй”, але не довше як на 5 хвилин. І так минав цілий день. По коридорі постійно ходили дижурні, мов собаки, стежачи за кожним нашим поруходом. Як тільки хтось трішки рушився, напр., відганяючи від лиця надокучливу муху, катюги вбігали в кімнату і брали його в „обертасі” за порушення сакраментального наказу „бачносьць”. Такий день без праді в кімнаті не раз перевищував фізичні і моральні знущання над нами на площі.

Одного вечора я крадькома молився зі свого молитовника. Якось завважив це дижурний поліцай, вбіг мов несамовитий до кімнати і брутально вирвав у мене книжечку з рук, але побачивши, що це молитовник, немов збентежився і тільки пробурмотів: „Мудль сє, алє ціхо, бо найціхша молітва доходзі по Пана Бога”.

І це був, мабуть, єдиний випадок у Березі Картузькій, коли поліцай мав рацію. Наші тихі молитви справді дійшли до Бога і Він змилосердився над нами.

На досвітку 18 вересня в коридорі зчинився рух. Хтось із гуркотом відчинив наші двері і закричав: „Друзі! Негайно втікайте!” Ми всі зірвались як один, нашвидку вдягнулись, скопили свої убогі манатки і вібігли в темний коридор. Світла не було. В'язні вібігли з усіх кімнат. Незабаром вже збиралось на площі тисячі людей. Лунали крики радості, співи, молитви, панувала велика метушня. Найждавіші почали розривати дротяні загороди, валити стовпли, а тоді всі кинулись в атаку на поліційну і в'язничну кухні, щоб нарешті заспокоїти перманентний голод.

Як швидко виявилося, двері кімнат порозбивали Карпатські Січовики, яких мадяри передали були полякам на муки, а ті запроторили їх до Берези. Січовики як „старші в'язні” працювали здебільша в кухні, одже вони перші завважили, як ніччю втікала вся таборова команда, поліція і її підлі посіпаки з-поміж в'язнів. Тоді Січовики з радісним криком кинулись відчиняти двері в'язничних кімнат. Того ж дня ми довідалися, що червона армія вступила в межі польської тюрми людей і народів.

Нашій радості із звільнення не було кінця! Кожний хотів якнайшвидше вирватися з того пекла, все ще побоюючись, що наші кати можуть повернутись, а тоді нам всім буде страшний кінець.

Розбурханий натовп поволі ущух. Знайшлися провідні одиниці, які голосно закликали, щоб усі негайно виходили на шосе, ставали у ряди та організованим походом рушали на Кобринь, де вже мала бути німецька армія. Понад шість тисяч українських в'язнів вишикувались у колоні. В перших колонах ішли чільні представники української інтелігенції, між ними й д-р Дмитро Донцов. Усі виснажені до краю важкими переживаннями, голодом, побоями, з ранами по всьому тілі, ми поспішно залишали Березу і той проклятий „обуз” моцарствової Польщі.

Тут хочу згадати про добрих людей довколишніх мішаних українсько-білоруських сіл. Коли ми по змозі сил поспішно прямували у свої сторони, жінки, чоловіки і діти виносили з хат і розкладали на траві і на рушниках біля ровів різні харчі: хліб, овочі, молоко. Ми зворушені дякували їм, на ходу з'їдали, що могли, гасили спрагу і поспішали далі.

До Кобриня, що був віддалений на 30 кілометрів, ми дійшли того ж дня увечорі. Переночували, хто як міг, на господарствах під Кобринем, а ранком 19 вересня ми вже підкріплювалися доброю кавою і сухарями з німецьких військових кухонь. По обіді продовжували свій марш на Берестя, де знову місцевий комітет зорганізував для нас кухні і тимчасові приміщення. Тут ми вперше побачили „доблесну” червону армію, якій німецька армія (за домовленням між Сталіном і Гітлером) передала в посідання здобуту власною кров'ю твердиню Берестя. Це було 22 вересня 1939 року.

В Бересті ми розділилися на групи. Хто був здоровіший, переходив ріку Буг на захід і йшов у невідоме. Але більшість із нас були хворі і знеможені докраю, між ними і я. Тому ми залишилися в Бересті ще на два тижні. Підкріпившись на силах, продовжували свій шлях пішки, до Ковля. Тепер ми знову голодували, бо червоноармійці не були такі щедрі, як німці, вони самі скаржились на голод, так як і ми. З Ковля ми поїхали потягом до Львова.

У дальншому багато з нас пережили ще чимало лиха у воєнних часах. Доля судила мені перебути ще повних три роки в німецьких тюрямах і концентраційних таборах. Я був свідком, як у перших днях побуту в німецьких кацетах деякі мої друзі спершу заломлювались фізично і морально. І тоді я їх потішав, що ми напевно витримаємо і переживемо німецькі лягери, боже польська Береза Картузька і її нелюдський режим були набагато гірші від німецьких „млинів смерті”.

І це була правда.

„ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛІЦЬКОЇ ЦЕРКВИ В УКРАЇНІ”

Під також назвою вийшов у окупованій Україні нсвій „Самвидав”, у 1984 р., число 8, який тепер проникнув за кордон.

У цублікації обвинувається Москву в переслідуванні і пригноблюванні українців-католиків та у павмненому посиленому висиланні української молоді на смерть в Афганістан.

„У МІКРОФОНА ПРЕДАТЕЛІ” ...

Американські радіовисилні, які передають в Україну українською мовою — „Голос Америки” і „Свобода” — збільшили свою потужність і після усунення М. Геруса частково покращили програми (хоча все ще замало уваги приділяється національному питанню).

Тому, що в Україні масово слухають радіо з-за кордону, московська преса в 1984 і в 1985 рр. почала частіше атакувати названі вище радіовисилні і їхніх працівників. „Правда”, „Ізвестія”, „Советская Украина”, та ім подібна „преса” намагається оплаговити і зміст радіопередач, і тих, хто над ними працює, називаючи їх „фашистами” тощо.

Дуже вразило Москву те, що провідник ОУН і прем'єр України з 1941 р. Достойний Ярослав Степанко зустрічався з президентом-патріотом Рональдом Регечом, про що були радіовідомлення в Україну. Московська преса перекручує зміст радіопрограм — „українських закордонних редакцій”, але населення в Україні таким чином має змогу переконатися у „правдивості” „Правди”...

Тому, що закордонні програми особливо слухає молодь, московська „Комсомольська правда” від 30 листопада 1984 р., наприклад, писала: „...Бандерівці знайшли чорний хід до української секції „Голосу Америки”!.. Ключові позиції в редакціях займають антисоветчики — буржуазні націоналісти”.

Вікторія Королинин

„ДЕМОКРАТИЧНИЙ РУХ” І ЙОГО ТВОРЦІ

Є демократи — і „демократи”.

Модне у нас слово „демократія” старе як світ. Ідеал грецької демократії, Аteni — був довгі роки утопією для української інтелігенції, яка вишукувала „демократів” серед наших довголітніх окупантів, поляків та москалів, щоб разом з ними вибороти і для нас демократичні права. Гірке розчарування від спільноти боротьби „за нашон і вашон вольнасьць” і від тих братніх демократичних московських партій, які свою демократичну ідеологію дуже скоро змінили на більшевицьку диктатуру, бо ж ішлося про неподільність московської імперії, дорогої для кожного москаля.

Демократичний рух в Україні закінчився арештами української інтелігенції після більшевицької революції на сході, а в Галичині під час Другої світової війни із смертью її визнавців. Сорок років обходилася наша еміграція без демократичної ідеології, бо вона — Вашингтона — тоді добра, коли її визнають не лише поневолені, але і поневолювачі. Ситуація в Україні не змінилася: панує над нею тоталітарна держава московських шовіністів, якій помагають „ затримати обличчя ” перед світом московські емігранти, що запустили в країнах поселення глибоке коріння. Роки після смерті й посмертного поганьблення Сталіна, названі роками „відлиги”, викликали короткотривалі зміни в режимі імперії й це дало надію деяким колам невдоволеним режимом на можливість вимог демократичних прав.

Для еміграції, яка керується, зрозуміла річ, ілюзіями, демократизація кривавого московсько-більшевицького режиму не збулася. Кілька десятків молодих інтелігентів у ССР за відважну поставу заплатили тюрмами й тaborами, що не віщувало ніяких відліг. Це ясно розуміють українські одержимі борці за незалежність України, гинучі на широких просторах гулагів. На жаль, не розуміють цього деякі наші інтелігенти на еміграції. Нерозумінню абсолютно запереченні демократизації в ССР сприяють численні емігранти з ССР, що кількома хвилями досягли вільного світу.

Тут вони багато пишуть про свою участі в так зв. „демократичному русі”. Зацікавленим „демократизацією ССР” варто прочитати бойдай деякі праці, що друкуються в московських емігрантських видавництвах. Ось твір Левітіна-Краснова „Рідний простір” (Демократичний рух. Видавництво „Посєв”).

Хто такий Левітін? За його власними словами, це православний письменник, що працював книговодом в одній з московських церков і рівночасно писав статті до московських емігрантських видавництв. Він жидівського походження, батьки його народилися в Києві, але він московський патріот і борець за московське православ'я. Православну діяльність він пов'язує з демократичним рухом і про цей рух унього більше написано, як про православ'я, якому він служив практично, вихрещуючи молодих людей московського чи жидівського роду. Нас цікавить особливо відношення цього поборника православ'я до України. Цитую його слова:

„З кримськими татарами у мене складаються прекрасні відношення. На жаль, не можу цього сказати про українських націоналістів. Тут, очевидно, в першу чергу винне емоційне відштовхування... Я мало бував в Україні, але на Україні народився мій батько. Він учився в Києві. З материного боку всі мої предки з України: дід — син священика з Могилева-Подільського, двоюрідний прадід Анатолій Мартиновський — корінний українець. З дитинства я любив Київ, тому мені неможливо уявити, що Київ не наш, що Київ не російське місто! Навіть у молитвах я звик ще з дитинства загадувати: Петроград, Москву, Київ... В цьому мое основне розходження з українськими націоналістами, які намагаються доказати, що українці й москалі (руsskі) — різні нації”.

На доказ такого розходження він приводить розмову в помешканні Петра Григоренка в Москві з приводу зустрічі московських демократів (Якір, Красін, Габай, Горбаневська, Єсипін-Вольпін) з Вячеславом Чорноволом, який приїхав зі Львова. Левітін згадує свої слова:

1. „Мій батько, що провів половину свого життя в Україні, говорив: кому могло прийти в голову, що між тверським і київським мужиком(!) існує якась різниця: менеш всього це могло прийти в голову їм самим...”

2. Коли в двадцятих роках була організована штучно Українська Автокефальна Церква, народ її не прийняв і з негодуванням відвернувся від автокефалістів. (Петро Григоренко додав репліку: „Це я можу підтвердити, що слово „автокефаліст” рахувалося лайкою...”)

3. Чим пояснити, що велики українці — М. Гоголь, Г. Сковорода, митрополит С. Яворський, М. Костомарів, Квітка-Основ'яненко, А. Ахматова, Д. Мережковський й інші не відокремлювали себе від Росії? Відокремлення України від Росії не лише буде границею, проведеною по живому тілі (між Харковом і Курськом), але нанесе велику економічну втрату самій Україні...”

Вячеслав Чорновіл, вислухавши лекцію від „демократів”, давав спокійні відповіді. Він погодився з Левітіном, що до революції багато українців не відокремлювали себе від москалів. Проте це свідчить тільки, що національна свідомість була штучно притуплена. Коли ж тільки в 1917 році українцям дозволено рішати свою долю самим, плебісцит заявився за відокремлення від Росії. Антисемітизм був властивий деяким верствам українців, однаке не в меншій мірі й московським націоналістам. Досить наяввати одне прізвище: Достоєвський. Свої відповіді на ці питання Чорновіл закінчив риторичним запитом: якщо українці не хотять відокремитись від Росії, то чому ви так проти плебісциту?

Цікаво читати рядки Левітіна про інших членів „демократичного руху”: „Зінаїда Григоренко — справжня московська краса. В неї дві сестри: одна співробітниця Комінтерну, згодом віддана троцкістка, загинула в Сибірі. Друга твердокам'яна большевичка. Наймолодша, з них, Зінаїда, зробила блискучу кар’єру. В 21 рік читала лекції з політекономії в університеті ім. Свердлова, де читали такі ж лекції Ленін і Сталін. Вийшла заміж за красеня, фанатичного комуніста, що зробив також кар’єру. Був секретарем обкому Оренбургу, згодом Са-

ратова. Та його посадили. Від цього чоловіка в Зінаїди недорозвинений син. Вдруге вона вийшла заміж за п. Григоренка, який „заразходить в українських націоналістах”... (стор. 252), закоханого в Сталіна... Інші члени „демократического двіження” приїхали до Москви з України. З ними розмова на тему „бити попів”. „Пожили б ви у нас в провінції (цебто в Україні), вас би розтерли на порошок... провінція, не те, що Москва...”

Стільки про „демократів” щирій православний письменник, який за православіє карався в тюрях і таборах, а зараз в Америці намагається поширити демократію на „провінційних” емігрантів, тобто українців, щоб спільно „зашон і вашон вольносъць” боротися за демократію!..

Як боротися за демократію в країні справжньої демократії, важко уявити. Але вони боряться. Отож у видавництві „Посєв” демократи видруковували „Звернення до річниці зайняття Чехо-Словаччини”, де текст займає стільки місця, що підписи: Баєва, Вишневська, Габай, Горбанєвська, З. Григоренко, Джемілев, Ємелькіна, Красін, Ковальов, Левітін, Петровський, Плющ, Под'ямпольский, Терновський, Якір, Якір, Якобзон (ст. 302).

Українським демократам не залишається нічого іншого, як, ковтнувши „провінцію Україну” та „руsskій город Київ”, і собі приступити до надійної боротьби за „демократичні свободи”, очевидно тут, у вільному світі...

А щодо плебісциту, то він уже відбувся в Україні за І. Мазепи, 1917-20 рр. і 30 червня 1941-го року.

ПАДАЮТЬ І ПАДАЮТЬ...

Стало офіційно відомо, що від 1976 року на території СССР розбилися шість сов. пасажирських літаків типу „Туполев”, з численними жертвами. До десяткаsovєтського виробу літаків розбилося в Індії, в Індонезії і в Африці.

Советська преса подає інформації про повітряні катастрофи в СССР лише тоді, коли між забитими є чужинці, бо того вже не можна приховати.

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА

„ЦІНА ДУШІ” — АЛЛА КОССОВСЬКА,
„Карбі”, 1977 р., Нью-Йорк.

Під таким наголовком з'явилася сім років тому книжка, збірка оповідань, авторства Алли Коссовської-Давиденко, письменниці і поетеси, яка у своєму літературному доробку має повісті, як „Гірський вовк” і „Двісті першій”, збірки поезій „Бабине літо” і „Наморозь”, та п'еси, як „Ніч під Андрієм”.

Недавно „Ціна душі” потрапила в мої руки і я читав ці оповідання з великою насолодою. В книжці 21 оповідання, кожне інше своїм жанром, тематикою, підходом. Одні тематикою з України; інші зі скитаючиши, але завжди цікаві і зворушливі.

Дозвольте коротко схарактеризувати кожне із них. „Право на ненависть” вияснює, чому в українців є менависть до москалів, а саме через їхню жорстокість і морди невинних жертв. Цею нено-винною жертвою більшевицького терору є молодий хлопець, на ім'я Віктор, що гине в час революції. Його перша любов.

„Двісті першій” та й „Краплина безбарви рідини” — це два першорядні дедективно-кримінальні оповідання.

Новелька „Доктор Кох” з часів боїв УПА, якої закінчення переноситься в шпиталь ДіПі, в Німеччині. Оповідання надзвичайно зворушливе. Автор цих рядків мусить признатися, що він під кінець його таки проєльзовився.

„Кривава пляма” і „Зникла в темряві” — про більшевицький терор..

Оповідання „Мій гріх” наскрізь реалістичне, про життя чесного мужчини з напівбожевільною жінкою, яка зробила з життя пекло.

„Дочка” це нарис із нашого побуту у діаспорі. Тато в Америці вітає дочку на відвідах зі Сполученого Стату. В них ні щирості, ні зрозуміння спочатку немає. Закінчення оповідання несподіване і по суті трагічне. В оповіданні „Плебісцит” немає нічого важливого і дуже цікавого.

Оповідання „Ціна душі”, від нього ж назва цілої книжки — це начерк про нью-йоркських „бомів”, які являються також людьми, здібними до посвяти свого життя включно.

Оповідання „Поцілунок” і „Аврелька” унагляднюють як у дійсному житті глупі поступки можуть таке життя одиниць руйнувати, а „Темпус фурті” відзеркалює проминальність світу.

Новелька „Сережки” надзвичайно гарна... Це образ чистої дівочої вдачі. І через звичайніший випадок — загублення сережок фільмовою зіркою — Катруся стрічає свого судженого.

„Помилка” це оповідання про жінку, в серці якої накипіла ненависть до більшевицького ката, через яку вона мало не вбила невинну людину.

Решта нарисі теж цікаві, хоч не до тієї міри, що попередні. А все ж таки вони різноманітні й варто їх прочитати.

Мова книжки гарна; не надто винукана, легка і зrozуміла. Тому книжка не мучить, а притягає.

„Ціну душі” направду варто купити, або винозичити, щоб, читуючи, мати велику присмітість.

Автор цих рядків не є літературним критиком, ані зновцем літератури, тільки бажає поділитися з іншими своїми думками на тему книжки Алли Коссовської.

Д-р М. Чировський

ТРЕБА НАЗИВАТИ АВТОРІВ

Українські поети часто були переслідувані в минулому та в переслідувані й тепер, на Батьківщині, в так зв. Укр. ССР. Починаючи від геніяльного Тараса Шевченка, а може й від поета з книжки часів Бояні — українські поети у їхніх країнах виявах стояли і стоять на сторожі української душі української людини, були і є борцями за відновлення Української Держави.

За кордоном передові українські поети об'єднані в Асоціації Діячів Української Культури, АДУК. Ця Асоціація стоїть на сторожі також їхніх моральних прав (про матеріальні не йдеться, бо українська спільнота за кордоном і досі не доросла до зрозуміння ваги і значення поетичного рідного слова в житті української нації, у житті й боротьбі). АДУК також захищає моральні права тих поетів, які вже відійшли з цього світу і які за себе постоють не можуть.

Тому звертаємо увагу читачів на черговий приклад безвідповідальності у журналі „Рідна Школа”, з грудня 1984 р., видання Шкільної Ради при УККА (головний редактор д-р Євген Федоренко). На сторінках 26-27 там надрукована „сценка на одну дію” „Дівчинка в лісі”, авторства Надії Фесенко-Скорін. До речі, ця театральна сценка м'як не оригінальна, бо в такому пляні були написані вже десятки різдвяних творів для дітей...

У цій сценці авторка п-ї Надія Фесенко-Скорін вкладає в уста Другого хлопчика вірш, із такою приміткою: „Зайчик і Хлопчик виходять на перед сцені і читають вірши”:

„Раз я взувся в чобітки,
Зодягнувся в кожушинку,
Сам запрягся в саночки
І поїхав по ялинку”...

Далі йде передруком увесь вірш — і піде авторка „сценки” не зазначає, що це не її твір, а класичний приклад української поезії для дітей видатного поета Олександра Олеся.

Так у культурному суспільстві не водиться, а тим більше в педагогічному журналі. Авторів треба шанувати. Замовчування означає або крадіжку, або ж неповідану до читачів, не лише до поета.

АДУК, ЗСА

ЧЕРЕЗ ОЩАДНІСТЬ ДО КРАЩОГО ЗАВТРА!
1-ий УКРАЇНСЬКИЙ ФЕДЕРАЛЬНИЙ ЩАДНИЧИЙ БАНК

“ПЕВНІСТЬ”

ВСЕСТОРОННЯ БАНКОВА ОБСЛУГА

Щадіть, позичайте та полагоджуйте всі свої банківські потреби
у найбільшій українській фінансовій установі

Ощадності забезпечені федеральним агентством до висоти 100 тисяч дол.

1st SECURITY FEDERAL SAVINGS BANK

936 North Western Avenue
Chicago, Illinois 60622
(312) 772-4500

B R A N C H:
2166 Plum Grove Road
Rolling Meadows, Illinois 60008
(312) 991-9393

ВСЕСТОРОННЯ БАНКОВА ОБСЛУГА

ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА СУМА В ЙОНКЕРСІ, Н. Й.

ВИДАЄ ПОЗИЧКИ СВОІМ ЧЛЕНАМ ТА
ОРГАНІЗАЦІЯМ; СЛУЖИТЬ: ДОБРИМ І
ДЕШЕВИМ КРЕДИТОМ, ГРОШОВИМИ
ЧЕКАМИ; УДІЛЯЄ НАЙДЕШЕВШИЙ
КРЕДИТ НА АВТА, МОРТГЕДЖІ,
ремонт домів, меблі, шпитальні рахунки,
вакації, весілля та інші цілі.
СПЕЦІЯЛЬНИЙ КРЕДИТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ
Майно кожного вкладчика чи позичкодавця
забезпечене.

Приймає ощадності і платить 7% дивіденди
Безплатне забезпечення ощадностей
Безплатне життєве забезпечення
до 2,000 дол.
Адреса:

SUMA (YONKERS)
FEDERAL CREDIT UNION
301 Palisade Ave. Yonkers, N.Y. 10703
Tel.: 914-965-8560

СТЕЙТОВА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

„БУДУЧНІСТЬ” У ДЕТРОЙТІ

СЛУЖИТЬ СВОІМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГАНІЗА-
ЦІЯМ ДЕШЕВИМ І ВИГІДНИМ КРЕДИТОМ.
НИЗЬКОВІДСТОКОВІ ПОЗИЧКИ НА АВТА,
ДОМИ, НАПРАВУ ДОМІВ, МЕБЛІ, ВАКАЦІЇ,
ШПИТАЛЬНІ РАХУНКИ І Т. П. ПОЗИЧКИ
(КРІМ МОРТГЕДЖОВИХ) ЗАБЕЗПЕЧЕНІ
ДО 10,000 ДОЛ. БЕЗПЛАТНО ДЛЯ ПОЗИЧ-
КОДАВЦЯ. ВІД ВКЛАДІВ ПЛАТИТЬ 5½ %
ДІВІДЕНДИ

Вкладчики мають безкоштовне життєве
забезпечення до висоти 2,000 дол.
Ощадності забезпечені до всякої висоти.

Future Credit Union of Detroit
4641 Martin Ave., Detroit, Mich.
3011 Caniff, Hamtramck, Mich. 48212
Tel. 843-5411

Клавдія Фольц

КУЛЬТУРНА ЖІНКА

(Замість фейлетону)

З тих пір, як приїхали у Австралію, Уляна перестала зватися Уляною, а стала зватись Улею.

— Уля звучить культурніше, — запевняла вона, а Уляна, то так і пре коровником та цибулею.

Вона завжди (як вона це сама вважала) була культурно зачісана та вбрана і за останньою модою підмальована. І хоч коротенький, по сане „нікуди”, одяг їй не пасував, бо їй уже на другу половину молодості перевалило, все ж таки вона не здавалася і вперто дотримувалася швидких змін моди. І ніколи не пропускала нагоди робити іншим зауваження, що просто вдягаються і цим самим, буцімто, принижують культурну гідність наших людей, особливо українських жінок.

— Вратися не вміють! — докірливо говорила вона. — Це ж недобра реклама для нас. Австралійці подумають, що ми якісь некультурні „селепки”, без виховання та освіти. Ми мусімо їм показати, що ми не с (як вони) начадки кримінальних елементів, висланих в Австралію за злочин.

У громадських організаціях активної участі вона не брала, але була на всіх академіях, імпрезах та концертах, бо її чоловік (якого вона, до речі їй не до речі, душила „метеликом” та капелюхом і то в австралійську спеку), співав у громадському хорі.

Іде б вона не з'явилася, там до ниточки скриптикує всіх і все.

Одного разу був концерт, присвячений І. Франкові, з участю багатьох мистецьких одиниць та солістів.

Я готовувалась декламувати „Каменярі”. На сцені співав хор, а я сама в акторській вбиральні. Зайшла Уля, окинула мене критичним оком, крутонула мене як тумбу, ще раз оглянула з

голови до ніг і, як завжди, посыпала свої зауваження; і волосся мое занадто помаранчеве, і сукня моя могла б бути модернішою, бо цю вона на мені бачила, і т. д., і т. д.

Мене це вже трохи роздратувало (бо я й так була схвильована за „Каменярі”), і я їй відтяла:

— А мені, — кажу, — все одно. Адже ж за виступи мені ніхто не платить, а у нас ще хата не виплачена, хоч обос працюємо як воли. Але в даний момент мене це не турбует, а турбують мене „Каменярі”.

І, ткнувши їй в руки книжку, попросила:

— Будь ласка, Улю, я буду декламувати скоренько й тихенько, а ви за книжкою перевіряйте: як я зіб'юсь, то підкажіть.

Вона на мить розгубилася, нервово засміялася та й каже:

— Я окулярів не маю з собою.

— Попробуйте, — кажу, — мої, напевно підійдуть, бо це перші окуляри для підстаркуваних жінок, — пожартувала я.

Ох, як їй не сподобалося оте „підстаркуваних!” Все таки Уля вдягнула мої окуляри, глипнула в книжку і стиснула губи. Трохи помовчавши, близько нахилилася до мого вуха і таємничо прошепотіла:

— Ви нікому не кажіть, я вам першій признаюся: я не вмію читати.

Я від здивування на мить занімала:

— Жартуєте! — кажу. — Ви, жінка, що увесь час дбає про культуру та інтелігентність жінок і не вміє читати?! Цього не може бути! Ви ж підписували якусь збіркову листу... А раз умієте писати, то ж умієте й читати??!

— Ні, — каже, — підписуватись мене навчив мій чоловік, ще у ДП таборі, бо ж треба було щодня розписуватись за отримані харчі. Ото все, що я вмію — підписуватись. Ото і все.

Я вже рота відчинила, щоб запитати, а як же вона вчила головні ролі, ті, що грали вдома; але в цей момент загриміли оплески хорові і була моя черга іти на сцену.

Після концерту я Улі вже не бачила. І пізніше, при зустрічах, вона мене оминала.

І таке бувас на Божому світі...

ВИЗВОЛЕННЯ НАЦІЇ ОКРОПЛЮЄТЬСЯ
І ОСВЯЧУЄТЬСЯ КРОВ'Ю ІІ НАЙКРАЩИХ
СИНІВ.

Симон Петлюра